

POHJOIS-SAVON PELASTUSTOIMI

Palvelutasopäätös 2016–2019

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta 28.10.2015

Sisällys

1	Yleistä	6
1.1	Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet	6
1.2	Katsaus pelastuslaitoksen toimintaan 2004–2014	7
2	Riskianalyysi ja uhkien arviointi	9
3	Onnettomuuksien ehkäisy	11
3.1	Turvallisuusviestintä	11
3.2	Pelastustoimen valvontatehtävät	14
3.3	Kemikaalivalvonta.....	15
3.4	Muut katselmus- ja tarkastustehtävät	16
3.5	Onnettomuuksien tutkinta	17
3.6	Nuohous.....	18
4.	Omatoiminen varautuminen.....	20
4.2.	Omatoimisen varautumisen koulutus.....	22
5.	Pelastustoiminta.....	25
5.1	Toimintavalmius	26
5.1.1	Päivittäiset onnettomuudet.....	26
5.1.2	Vesipelastustoiminta	28
5.1.3	Pintapelastus	29
5.1.4	Vaarallisten aineiden torjunta	29
5.1.5	Liikenneonnettomuudet	30
5.1.6	Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa	31
5.1.7	Luonnononnettomuudet	31
5.1.8	Öljyvahinkojen torjunta.....	32
5.1.9	Ilmaliikenneonnettomuudet	33
5.1.10	Suuronnettomuudet	34
5.1.11	Pelastustoiminta poikkeusoloissa	34
5.1.12	Pelastuslaitoksen ja kuntien väestönsuojelun resurssit poikkeusoloissa	35
5.1.13	Väestön suojaaminen ja varoittaminen.....	36
5.1.14	Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet.....	37
5.1.15	Erikoiskalusto	38
5.1.16	Jälkivahinkojen torjunta	38
5.2	Pelastustoiminnan johtaminen	39
5.2.1	Pelastusmuodostelmien johtaminen	39
5.2.2	Päällystön päivystys- ja varallaolojärjestelyt	41
5.3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	42
6.	Yhteistoiminta	44
6.1	Muut pelastustoimen alueet	44

8. Ensihoitopalvelut	47
9. Resurssit ja tukipalvelut	48
9.1 Tutkimus- ja kehittämistoiminta	48
9.2 Henkilöresurssit ja henkilöstöjohtaminen	49
9.3 Talous	51
9.4 Hallintopalvelut	53
9.5 Tekniikka	54
9.6 Toimitilat	54
9.7 ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät	55
9.8 Kalusto ja varusteet	56
9.9 Sopimuspalokunnat	59
9.10 Palomuseo	60
10. Kehittämissuunnitelma ja kustannusvaikutukset	61
11. Päätöksen laadinta ja voimassaoloaika	63
12. Palvelutason seuranta	64
13. Palvelutasopäätöksen liitteet	65

Pelastuslaitoksen visio

Pohjois-Savossa on hyvä turvallisuuskulttuuri sekä laadukkaat pelastustoimen ja ensihoidon palvelut.

- *Pelastuslaitos luo Pohjois-Savoon hyvää turvallisuuskulttuuria, jossa pääpaino on onnettomuuksien omatoimisessa ennaltaehkäisyssä.*
- *Pelastustoimen palvelut tuotetaan taloudellisesti ja ne vastaavat alueen uhkia resurssien mukaan.*
- *Pelastuslaitos tuottaa monipuolisia, tehokkaita, asiakaslähtöisiä palveluita ja henkilöstön osaamistaso on korkea.*

Toiminta-ajatus

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen tehtävänä on tuottaa alueensa palvelutasopäätöksen mukaiset pelastustoimen palvelut ja yhteistoimintasopimuksen mukaiset ensihoitopalvelut. Pelastuslaitoksen tärkein tavoite on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua pelastuslaitoksen tehtävä on tuottaa tehokkaat pelastustoimen palvelut, joilla turvataan tärkeät toiminnot ja vähennetään vahingon seurauksia. Pelastuslaitoksen tuottamat ensihoitopalvelut ovat osa laadukasta terveydenhuollon päivystyspalveluiden ketjua. Pelastuslaitoksen tehtäviin kuuluu pelastuslain mukaisesti sammutus- ja pelastustoiminta, ihmisten neuvonta ja ohjaus, valvontatehtävät sekä väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa. Pelastuslaitos tukee alueeseen kuuluvien kuntien valmiussuunnittelua ja huolehtii osaltaan öljyntorjunnasta.

Arvot

Pelastustoimen ylin arvo on ihmishenkien pelastaminen. Sitä toteutetaan ensisijaisesti ehkäisemällä henkilövahinkoja jo ennakolta. Mahdollisen onnettomuuden tai tapaturman sattuessa pyritään kaikin käytettävissä olevin keinoin pelastamaan ihmishenkiä.

Pelastustoimen arvot on määritelty seuraavasti: *"Turvallisuus on yhteinen asiamme: Inhimillisesti, Ammatillisesti, Luotettavasti"*. Inhimillinen tarkoittaa muun muassa ihmisarvon kunnioitusta, tasapuolisuutta, moniarvoisuutta ja vastuuta ympäristöstä. Ammatillisesti puolestaan kuvaa muun muassa jatkuvaa ja laajenevaa osaamisen kehittämistä sekä oman ja toisen työn arvostusta. Luotettavasti-arvon taustalla on ajatus, että pelastustoimeen ja sen jokaiseen jäseneseen voi luottaa.

Pelastuslaitoksen strategiset linjaukset

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen strategia 2025 on johdettu visiosta ja toiminta-ajatuksesta. Pelastuslaitoksen strategiset päämäärät on kuvattu seuraavasti:

- Pelastuslaitos on laaja-alainen turvallisuuden osaaja, jolla on keskeinen rooli paikallisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden tahojen kanssa.
- Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti.
- Vakinaisen ja sopimushenkilöstön määrä on tehtävien kannalta riittävä. Henkilöstö tuntee työnsä mielekkääksi ja hyvin organisoiduksi. Pelastuslaitoksella on käytettävissä riittävät taloudelliset resurssit toimintaansa varten.
- Henkilöstöllä on hyvä ammattitaito tehtäviinsä. Hyödynnämme toiminnan kehittämisessä alan tutkimustietoa ja verkostoitumista.
- Mahdollistamme, että pelastuslaitoksessa ja sen prosesseissa toimiville on riittävät ja selkeät toimivaltuudet. Huolehdimme, että tietoisuus perustehtävistä ohjaa organisaation valintoja.

1 Yleistä

Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet

Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston päättämällä alueella siten, kuin siitä säädetään pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetussa laissa (1214/2001). Pohjois-Savon pelastuslaitos vastaa Pohjois-Savon maakunnan pelastustoimesta yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Tällä palvelutasopäätöksellä määritellään Pohjois-Savon pelastustoimen tuottamien turvallisuuspalveluiden taso maakunnan alueella. Palvelutasopäätöksellä päätetään tavoitteista, järjestelyistä ja kehittämistoimenpiteistä. Poikkeusolojen ja häiriötilojen varalta tehtävät järjestelyt on kuvattu tarkemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmassa.

Palvelutasopäätöksen perustana toimii alueen riskianalyysi (liite 1) sekä pelastustoimen visio ja strategia. Palvelutasopäätöstä linjaavat myös pelastustoimen valtakunnallinen strategia ja tulostavoitteet. Palvelutasopäätöksessä on selvitetty alueella esiintyvät uhat ja riskit, määritelty toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätös sisältää myös suunnitelman palvelutason kehittämisestä.

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata alueella esiintyviä onnettomuusuhkia. Pelastustoimi on suunniteltava ja toteutettava siten, että onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Olosuhteiden vaatiessa pelastustoimen tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen.

Pelastuslaki 379/2011 27 § mukaan alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta, pelastuslaitoksen toiminnan ja nuohouspalvelujen asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista pelastuslaissa säädetyistä tehtävistä. Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan:

- 1) pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta ja neuvonnasta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa;
- 2) pelastustoimen valvontatehtävistä;
- 3) väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä;
- 4) pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä.

Edellä 2 momentissa säädetyn lisäksi pelastuslaitos:

- 1) voi suorittaa ensihoitopalveluun kuuluvia tehtäviä, jos ensihoitopalvelun järjestämisestä yhteistoiminnassa alueen pelastustoimen ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kesken on sovittu terveydenhuoltolain (1326/2010) 39 §:n 2 momentin perusteella;
- 2) tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu;

3) huolehtii öljyntorjunnasta ja muistakin muussa laissa alueen pelastustoimelle säädetyistä tehtävistä.

Alueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtävistä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Pelastustoimen tavoitteena on erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn ja asumisturvallisuuden parantaminen. Pelastuslaitoksen riskienhallintatoimien lisäksi myös rakennusten omistajat ja haltijat, yritykset sekä muut yhteisöt ovat velvollisia huolehtimaan omatoimisesta varautumisestaan. Pelastuslaitoksen valvontatoimintaa kehitetään toimintaympäristön muutoksia vastaavasti. Turvallisuutta parantavan tekniikan käyttöä lisätään varsinkin hoitolaitoksissa, palveluasumisen ja tuetun asumisen kohteissa.

Pelastustoimen palvelutasosta päättää Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta sopijakuntia kuultuaan. Tässä pelastustoimen palvelutasopäätöksessä on selvitetty pelastustoimen nykyinen palvelutaso sekä määritelty tavoitetaso. Palvelutasopäätös on strateginen päätös toiminnan ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Lisäksi palvelutasopäätöksessä on esitetty myös niiden palvelujen kuvaukset, joista pelastuslaitos huolehtii lakisääteisten tehtäviensä lisäksi. Palvelutason ylläpitäminen ja kehittäminen toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain hyväksyttävän talousarvion puitteissa.

Palvelutasopäätös on laadittu olemaan voimassa määräajan 1.1.2016–31.12.2019. Voimaan tullessaan tämä palvelutasopäätös kumoaa aluepelastuslautakunnan 21.11.2012 vahvistaman palvelutasopäätöksen.

Katsaus pelastuslaitoksen toimintaan 2004–2014

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen ensimmäiset 11 toimintavuotta ovat olleet maakunnallisen pelastustoimen kehittämistä ja toiminnan yhtenäistämistä. Ennen alueellistamista kuntien pelastustoimen resurssit, kalusto, varusteet ja suunnitelmien määrä sekä laatu vaihtelivat alueen kunnissa hyvinkin paljon. Toiminnan alkuvaiheessa on panostettu koko alueen resurssien saamiseksi minimitasolle sekä sisäisen yhteistyön ja yhdenmukaisen toiminnan rakentamiseen. Oman toiminnan kehittämisen lisäksi on tehty monipuolista yhteistyötä muiden pelastuslaitosten ja viranomaisten kanssa.

Itä-Suomen Aluehallintovirasto on valmiustarkastusraportissa todennut, että vaikka Pohjois-Savon pelastustoimi on tällä hetkellä hyvin hoidettu, kehittämistä vaativia asioitakin löytyy.

Aluehallintoviraston mukaan pelastuslaitos on pitänyt tarvittavat toimialansa suunnitelmat ajan tasalla ja kehittää suunnitelmavalmiuttaan jatkuvasti. Onnettomuuksien ehkäisytoiminnan mainitaan olevan hyvällä tasolla ja poikkeusoloihin varautuminen on hyvässä vaiheessa. Pelastuslaitos voisi vielä entistään pontevammin jatkaa kuntien tukemista valmiussuunnittelussa ja poikkeusoloihin varautumisessa.

Pelastuslaitoksen tuloksen kannalta keskeisimmät suoritteet olivat vuonna 2014 seuraavanlaiset:

- Pelastusyksiköiden keskimääräinen toimintavalmiusaika 10,00 minuuttia
- Pelastusyksiköiden yhteenlaskettu henkilövahvuus tehtävällä 5 henkilöä
- Valvontasuunnitelman A1-A4 valvontaluokkien tarkastusprosentti oli 81 - 98 % ja yleinen palotarkastus-% (valvontaluokat A1-A8) 76 %. Palotarkastuksia kohdennettiin ensisijaisesti henkilöturvallisuuteen, hoitolaitoksiin ja erityisryhmien asumisturvallisuuteen, joissa palotarkastukset toteutettu koko maakunnan alueella 98 %. Palotarkastusten tilastollista tarkastusprosenttia pudottaa palotarkastuskohteiden tietokannan virheellisyydet luokissa A4-A6, joita on korjattu palotarkastuskäyntien yhteydessä.
- Poistumisturvallisuusselvitysten laadintaa on selvitetty erikseen ja arviointiprosessia kehitetty.
- Asuinrakennusten (valvontaluokka A7) osalta omavalvontalomakkeita lähetettiin 5386, joiden palautusprosentti oli 85 %. Asuinrakennuksiin ja kesämökkeihin kohdennettiin myös perinteisiä palotarkastuskäyntejä ja rakennustietokannan virheellisyyksiä korjattiin palotarkastustietokantaan. Asuin- ja vapaa-ajanrakennusten osalta nettipalautus saatiin toimimaan hyvin.
- Turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaan turvallisuusviestintätapahtumia järjestettiin 773 tilaisuutta, joissa tavoitettu 37392 henkilöä, eli noin 15 % alueen väkiluvusta. Koulujen osalta tehostettiin poistumisharjoitusten seuranta ja raportointia pelastuslaitoksille ja järjestettiin koulujen rehtoreille neljä koulutustilaisuutta.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksen valmistelussa on huomioitu Sisäasiainministeriön ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä (SM-2013) ja pelastuslaki (379/2011). Lisäksi on otettu huomioon sisäasiainministeriön julkaisema Pelastustoimen toimintavalmiuden suunniteluohje 21/2012.

Palvelutason strategiset tavoitteet:

- Tuloksen osalta tavoitteena on pitää yllä vähintään vuoden 2015 palvelutaso ja tulos.
- Ensisijaisena kehittämiskeinona on toiminnan tehokkuuden ja laadun kehittäminen.
- Kustannusten osalta tavoitteena on se, että pelastuslaitoksen nettomenot voisivat nousta enintään yhteistoimintasopimuksessa sovitulla tavalla.

2 Riskianalyysi ja uhkien arviointi

Pelastustoimen järjestelmän on vastattava onnettomuusuhkia. Onnettomuusriskianalyysissä selvitetään alueella esiintyvät uhat, arvioidaan niistä aiheutuvat riskit ja niiden todennäköisyys sekä vaikutukset. Työssä hyödynnetään onnettomuuksien syiden arvioinnissa ja selvittämisessä saatuja tietoja. Uhkien arviointi on tarpeen tehdä määrävälein ja aina kun olosuhteissa tai toimintaympäristössä tapahtuu pelastustoimen kannalta merkittäviä muutoksia.

Määrittelyssä alueen pelastustoimi tarkastelee toimintaympäristöään yhdessä kuntien, muiden viranomaisten ja tarvittavassa laajuudessa alueen muiden toimijoiden kanssa.

Nykytila

Pelastuslaitoksen toiminta-alueen riskien kartoitus on toteutettu tutkimalla sekä alueen onnettomuustilastoja että asukkaiden sijoittumista, ikäjakautumaa ja väestön kasvua, rakennuskantaa, liikennettä, ympäristöä, kulttuuriarvoja, vaarallisten aineiden käsittelyä, varastointia ja kuljetusta sekä alueen erityisriskejä. Huomioon on otettu myös kuntien maankäytön suunnitelmat ja niiden toteuttamisaikataulut. Kartoituksen tuloksia on hyödynnetty riskialuejakoa laadittaessa.

Alueen pelastustoimen riskialuejako on laadittu vastaamaan Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjetta 21/2012. Riskiruudut ennustavat kohteen luokiteltua riskipotentiaalia, joiden toteutumista on seurattu vuosittain riskiruutuihin kertyvien pelastustehtävien ja niiden hoidossa mahdollisesti esiin tulleiden ongelmien kautta. Kuntakohtaisia varallaolovahvuuksia on yhdenmuksaistettu riskiruutuihin, asukaslukuun ja tehtävämääriin perustuvalla arvioinnilla.

Päätös

Pohjois-Savon maakunnan alueelta laaditaan tarkempi riskianalyysi, jossa huomioidaan normaali- ja poikkeusolojen häiriötilanteet koko pelastustoimen alueella. Riskianalyysin tulokset huomioidaan pelastustoimen valmius- ja vastesuunnittelussa, varallaolojärjestelmässä ja resurssien kohdentamisessa sekä onnettomuuksien ehkäisyä tehostamalla valvonta- ja turvallisuusviestintäsuunnitelman kautta sekä tiedotussuunnitelmaa laadittaessa. Riskianalyysi liitetään osaksi pelastuslaitoksen palvelutasopäätöstä ja riskien toteutumista seurataan vuosittain.

Käytössä oleva riskialuejako on ajantasainen ja riskialueiden muutoksiin on varauduttu. Yksittäiset riskikohteet on otettu huomioon riskianalyysissä riskiruutuihin perustuvan analyysin kautta. Yksittäisten riskikohteiden riskien arviointiin kehitetään valtakunnallisten ohjeistuksen mukaan.

Onnettomuusuhat ja niiden mahdolliset sekä paikalliset, että alueelliset muutokset on otettu huomioon operatiivisen toiminnan suunnittelussa ja vastesuunnittelussa, sekä onnettomuuksien ehkäisyä painottaen valvonta- ja turvallisuusviestinnän suunnittelussa.

Ennusteet riskialueiden ja toimintaympäristön muutoksista vuoteen 2020 saakka tehdään yhteistyössä Pohjois-Savon liiton, AVI- ja ELY-keskusten ja muiden alan toimijoiden kanssa.

Onnettomuustilastoinnilla seurataan onnettomuuskehitystä. Palontutkinnassa seurataan onnettomuuksien syitä palokuolemien ja muiden pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asettamien teematutkintojen osalta. Valvontatoimessa seurataan yritysten ja laitosten turvallisuuskulttuuria ja asumisen turvallisuutta. Onnettomuusuhkien muutoksia seurataan vuosittain ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin resurssi- ja vastesuunnittelussa sekä valvonta- ja turvallisuusviestinnän suunnitelmassa. Tarvittaessa onnettomuuksien määrän tai niiden syiden seurannan perusteella ryhdytään välittömästi riittäviin toimenpiteisiin epäsuotuisan kehityksen katkaisemiseksi.

Kuntien toimintaan vaikuttavat, pelastustoimen tiedossa olevat uhkatekijät, tuodaan esille kuntien varautumisen ohjauksessa.

3 Onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksien ja tulipalojen ehkäiseminen sekä hyvän turvallisuuskulttuurin edistäminen on pelastustoimen keskeinen tavoite. Pelastuslain soveltamisalaan kuuluu tulipalojen ennaltaehkäisyn lisäksi myös toimialaan kuuluvien muiden onnettomuuksien ennaltaehkäisyä, siltä osin kun tehtävää ei ole säädetty jonkun muun viranomaisen tehtäväksi.

Valtioneuvosto teki 17.6.2011 periaatepäätöksen kolmannesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta, joka julkaistiin 14.6.2012 Sisäasianministeriön julkaisuna, jonka nimi on Turvallisempi huominen. Ohjelma jatkaa aiempia sisäisen turvallisuuden hallitusohjelmia (Arjen turvaa 23.9.2004, Turvallinen elämä kaikille 8.5.2008). Vuonna 2015 hallitusohjelmat on korvattu sisäisen turvallisuuden strategialla. Hallitusohjelmissa ja sisäisen turvallisuuden tavoitteissa on asetettu tavoitteeksi, että Suomi on Euroopan turvallisim maa, jossa ihmiset ja eri väestöryhmät kokevat yhteiskunnan yhdenvertaisena ja oikeudenmukaisena.

Onnettomuuksien ennaltaehkäisyn tavoitteena on, että Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta-alueella onnettomuudet ja niiden seuraukset vähenevät suhteessa asukaslukuun. Onnettomuuksien ehkäisytyön vaikuttavuuden arviointi ja saatujen tulosten hyödyntäminen ennaltaehkäisevässä työssä on merkittävä haaste. Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston riskianalyysiryhmä ohjaa Tampereen yliopiston 2015–2016 toteuttamaa tutkimushanketta, joka selvittää pelastuslaitosten onnettomuuksien ehkäisyn ja pelastustoimen resursoinnin vaikuttavuutta. Tällä hetkellä onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuutta pyritään arvioimaan onnettomuustilastoinnin perusteella ja ehkäisevää työtä pyritään ohjaamaan valvontakäynneillä saadun tuloksen perusteella.

Pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimen alaan kuuluvasta ohjauksesta, valistuksesta, ja neuvonnasta sekä toimii asiantuntijana pelastustointa koskevissa asioissa. Niin ikään huolehditaan pelastusviranomaisille kuuluvasta onnettomuuksien ehkäisystä ja pelastustoimen valvontatehtävistä. Koko pelastushenkilöstö osallistuu onnettomuuksien ehkäisytyöhön.

Pelastuslaitos osallistuu myös maakunnan ja kuntien turvallisuussuunnittelutyöhön.

Pohjois-Savon pelastustoimen aluetta koskeva valvontasuunnitelma (liite 3) ja turvallisuusviestintäsuunnitelma (liite 2) on otettu käyttöön vuonna 2012. Aluepelastuslautakunnan hyväksymissä suunnitelmassa määritellään muun muassa valvontatoiminnan järjestelyt ja turvallisuusviestinnän kohderyhmät. Suunnitelmia on tarkastettu vuosittain ja päivitetty laajemmin vuonna 2015.

Turvallisuusviestintä

Pelastustoimen turvallisuusviestintä kattaa pelastusviranomaisten antaman ohjaus-, valistus- ja neuvontatyön. Turvallisuusviestinnän strategian mukaisesti yksi tärkeä tavoite on valistus- ja neuvontatyön kehittäminen. Valistuksen, neuvonnan ja kansalaisille annettavan henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvän koulutuksen roolia halutaan korostaa suunnittelukaudella.

Nykytila

Tällä hetkellä pelastuslaitoksen henkilö- ja paloturvallisuuteen liittyvää koulutusta annetaan paloasemilla vaihtelevasti resurssien puitteissa. Valistus ja neuvontatyön vaikuttavuutta arvioidaan pääasiassa valistus- ja neuvontatyön tilastoinnin avulla lukumääräisesti. Vuoteen 2015 asti valistustyön tavoitteena on ollut saavuttaa vuosittain 10 % alueen asukkaista, mikä tavoite on saavutettu hyvin. Vuonna 2016 tavoitetta on nostettu 15 % alueen väestöstä. Turvallisuuskoulutuksen kohderyhmät ja valistustoiminnalla tavoitettujen asukkaiden määrä vaihtelevat alueella.

Valistustyön keinoina on käytetty muiden muassa valistuskampanjoita, valistustilaisuuksia, henkilökohtaista valistamista palotarkastuksilla ja muiden työtehtävien yhteydessä. Lisäksi valistustyö on liitetty poistumisharjoituksiin, verkkotiedottamiseen, paloaseman avointen ovien tilaisuuksiin, mediayhteistyöhön ja yleisötapauksiin.

Välittömässä hälytysvalmiudessa olevan henkilöstön käyttäminen turvallisuuskoulutukseen aiheuttaa koulutuksen toteuttamisen kannalta haasteita. Koulujen turvallisuusviestintäkoulutus tapahtuu kevätkauden aikana.

Päätös

Pohjois-Savon maakunnan alueelle on laadittu turvallisuusviestintäsuunnitelma, joka kattaa turvallisuusohjauksen ja -koulutuksen sekä valistuksen ja neuvonnan. Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa on huomioitu valtakunnallisesti määritellyt painopistealueet. Suunnitelmassa esitetään yksityiskohtaisemmin valistuksen, neuvonnan ja koulutuksen tavoitteet, keinot ja resurssit niiden saavuttamiseksi. Suunnitelma tarkistetaan ja sen toteutumista seurataan vuosittain.

Turvallisuusviestintäsuunnitelman toteutumista seurataan määrällisen toteutumisen lisäksi myös laadullisin kriteerein. Annettavan valistuksen, neuvonnan ja koulutuksen osalta seurannassa käytetään muun muassa palautekyselyitä. Pelastuslaitoksen ja sen yhteistyökumppanien antamalla turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain 15 % alueen asukkaista.

Turvallisuusviestintäsuunnitelmassa huomioidaan turvallisuusviestinnän valtakunnalliset tavoitteet, sosiaalinen media ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutusyksikön rooli ja resurssit.

3.2 Kaavoitus ja rakentaminen

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella haasteellisia rakennushankkeita ovat varsinkin suuret rakennukset sekä maanalaisten tilojen lisääntyvät rakentaminen. Korkeiden rakennusten lisääntyminen aiheuttaa haasteita pelastuslaitokselle kaavoituksen ja rakentamisen ohjaamisessa. Tiivis ja matala rakentaminen lisää aluepalon riskiä, mikäli tätä ei ole otettu huomioon jo aluesuunnittelussa.

Nykytila

Kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisille annetaan pelastustoimen asiantuntijapalveluita. Näihin palveluihin kuuluvat mm. lausunnot kaavoitus- ja rakennussuunnitelmista henkilö- ja paloturvallisuuden osalta, poistumisturvallisuudesta ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottamisesta. Riskienhallinnan yksikkö ohjaa ja yhdenmukaistaa pelastuslaitoksen rakennusvalvontaan annettavia lausuntoja, ja riskienhallinnan henkilöresurssi on mukana Kuopion, Siilinjärven ja Iisalmen rakennuslupaprosessissa kokouksiin osallistuvana asiantuntijana, muissa kunnissa pyydettyäessä. Rakennusvalvonnan käytännöissä on kuntakohtaisia eroja. Pelastuslaitos on järjestänyt 1-2 kertaa vuodessa suunnittelu- ja koulutuspäivän maakunnan kuntien rakennusvalvonnan lupa- ja rakennustarkastajille yhtenäisten ohjeiden ja käytäntöjen edelleen kehittämiseksi.

Suunnittelijoita opastetaan paloturvallisuuden ja pelastustoiminnan edellytysten huomioon ottamisessa rakennussuunnitelmissa joko rakennusvalvontaviranomaisen tai suunnittelijan pyynnöstä. Tässä kohden on havaittu, että rakennusvalvonnat joissain tapauksessa niukkoihin resursseihinsa vedoten ohjaavat suunnittelijoita pelastuslaitokselle ratkomaan rakennuslupakäsittelyssä esiin tulleita seikkoja. Pelastuslaitoksen riskienhallinnan päätoimiset palotarkastajat Kuopiosta joutuvat käyttämään 2-3 päivää / työviikko suunnittelijoiden ohjaukseen joko Kuopion alueelle, jossa rakentaminen on maakunnan vilkkainta, mutta myös muihin kuntiin, ja suunnittelijoiden jatkuva ohjaus on pois palotarkastustehtävästä. Pelastus- ja rakennusvalvontaviranomaisten välisissä roolituksissa on kehittämisen tarvetta.

Pelastuslain mukaisesti kunnan tulee huolehtia alueellaan sammutusveden järjestämisestä alueen pelastustoimen tarpeisiin. Sammutusvesijärjestelyjä ei ole otettu riittävästi kaavoituksessa huomioon.

Päätös

Pohjois-Savon maakunnan alueelle laaditaan yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa rakennuslupalausuntojen käsittelyä koskeva ohjeisto, jossa huomioidaan eri viranomaisten mandaatit, jolla he liittyvät rakennuslupaprosessiin. Rakennusluvista ja rakentamisen valvonnasta vastaa rakennuslupaviranomainen.

Yhtenäisten toimintalinjojen saavuttamiseksi järjestetään sisäistä koulutusta ja jatketaan rakennusvalvonnan ja pelastustoimen yhteisiä kokouksia 1-2 krt / vuosi. Yhteistyötä alueen kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisten kesken kehitetään siten, että pelastusviranomainen on mukana aluesuunnittelussa riittävän aikaisessa. Lausuntopyyntöjä ohjataan riskienhallinnan henkilöstön kautta joko riskienhallinnan päätoimisille palotarkastajille tai alueen palomestareille hankekokonaisuuden mukaan, siten että käytännöt ja vaatimustaso ovat yhdenmukaisia koko maakunnassa ja pelastustoiminnan tarpeet on otettu huomioon kaavoituksessa ja rakennussuunnitelmissa. Tarkastustehtäviä, lausuntoja ja opastusta suunnataan toimiin, joissa tarvitaan pelastusviranomaisen erityistä asiantuntemusta sekä pelastustoiminnan turvaamiseksi vaativissa kohteissa. Riskienhallinnan tehtäväkuvia tarkennetaan. Tarvittaessa annetaan kuntien kaavoittajille, ra-

kennusvalvontaviranomaisille ja rakennuttajille perehdytystä pelastustoimen vaatimusten huomioon ottamisessa. Suunnittelijoita ohjataan tarvittaessa niissä tapauksissa, joissa rakennusvalvontaviranomainen esittää ohjauspyynnön.

Sammutusveden tarve ja pelastusteiden vaatimukset on otettu huomioon kuntien kaavoituksessa. Kuntien edellytetään huolehtivan riittävän sammutusveden saannin järjestelyistä riskialueilla ja erityisissä riskikohteissa.

Pelastustoimen valvontatehtävät

Pelastuslain (379/2011) mukaan pelastustoimen on valvottava pelastustoimen säädösten noudattamista sekä turvallisuuden ylläpitämistä palotarkastusten ja muiden valvontatoimien avulla.

Nykytila

Palotarkastusalueet ovat muodostuneet kunnittain ja palotarkastuksia tehdään pääasiassa paloasemakohtaisesti. Palotarkastusta ja muita valvontatehtäviä tekevien viranhaltijoiden eritasoinen osaaminen aiheuttaa lisähaasteen palotarkastustoimintaan.

Pelastustoimen alueella vuosittain tarkastettavat kohteet on pystytty tarkastamaan. Erityiskohteiden valvontatyö vaatii noin 5 henkilötyövuotta. Säädösten mukaisia valvontakäyntejä on pyritty priorisoimaan henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta vaativiin kohteisiin kuten hoito- ja huoltolaitoksiin, tuetun asumisen kohteisiin ja palvelutaloihin. Valvontakohteiden suunnitteluun tuo haastetta rakennustietokannassa olevat virheet ja palotarkastustietokannan lähtötietojen perkaaminen. Kaikkia valvontakohteita ei ole pystytty hoitamaan, kuten pelastuslaki niiden suorittamisesta edellyttäisi. Asuinrakennuksia ja vapaa-ajan asunnoissa on siirrytty omavalvontaan, joissa kuntakohtaisesti on saavutettu 70- 100 % tarkastusvuoden kohteista. Mikäli omavalvontalomaketta ei ole palautettu, on näihin kohteisiin tehty perinteinen palotarkastus. palotarkastus voidaan tehdä myös muusta esiin tulleesta syystä, kuten pelastuslaki 379/2011 42§, muun viranomaisen ilmoitukset, kohteen omistajan pyyntö tai nuohoojan antaman vika-ilmoituksen perusteella suoritettu tarkastuskäynti.

Jos epäillään, että kohteessa tulipalon tai muun onnettomuuden riski on lisääntynyt ja aiheuttaa vaaraa ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle, kohteeseen tehdään ylimääräinen palotarkastus. Näiden kohteiden tarkastustarpeen arvioinnissa on pelastustoimen alueella eroja.

Päätös

Pelastuslain perusteella pelastuslaitos on laatinut valvontasuunnitelman, jossa kerrotaan pelastuslaitoksen lakisääteisen palotarkastustoiminnan perusteet ja järjestelyt. Valvontasuunnitelmassa määritellään kunakin vuonna palotarkastettavaksi tarkoitetut kohteet ja niiden tarkastusvälit pelastuslaitoksen toiminta-alueella ja tarkastuskohteissa esiintyvien erilaisten onnettomuusriskien perusteella.

Palotarkastuskohteet jaetaan valvontasuunnitelman tarkoittamiksi palotarkastuskohteiksi niissä tapahtuvan toiminnan riskialttiuden ja toiminnan ympärivuorokautisuuden perusteella. Palotarkastusten lisäksi pelastusviranomainen suorittaa myös asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa velvoitteiden noudattamista kohteessa. Tämä tapahtuu esimerkiksi kohteen laatiman poistumisturvallisuusselvityksen, pelastussuunnitelman tai muiden kohteesta laadittujen asiakirjojen, kuten TUKES:in hyväksymien tarkastuslaitosten tekemien automaattisten sammutuslaitteistojen tai paloilmoittimien käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten asiakirjojen perusteella.

Pelastuslain mukaisesti pelastuslaitos perii maksun suoritetuista valvontakäynneistä niihin käytetyn ajan perusteella ja vuosittain vahvistettavan hinnaston mukaisesti. Hinnastoa on yhdenmukaistettu Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan pelastuslaitosten kanssa. Asuin- ja vapaa-ajan rakennuksien tarkastuksista ei peritä tarkastusmaksua, pois lukien omavalvontalomakkeen karhukirjeen jälkeen lomakkeen palauttamatta jättäminen, jonka jälkeen kohteeseen tehdään palotarkastus.

Aluehallintovirasto valvoo valvontasuunnitelman toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa. Alueella käytössä oleva valvontasuunnitelma on julkinen. Valvontasuunnitelman sisällön ja perusteiden osalta riittävä tiedotuskanava on pelastuslaitoksen internet-sivut, joiden kautta alueen asukkaat ja kohteiden edustajat pääsevät tutustumaan sen sisältöön.

Yleisellä tasolla valvontasuunnitelman laadullisina tavoitteina voidaan pitää seuraavaa:

- kaikki lainsäädännön vaatimat palotarkastustoimenpiteet on suoritettu asianmukaisesti
- palotarkastuspöytäkirja on laadittu asianmukaisesti
- palotarkastusten avulla on kehitetty palotarkastuskohteiden turvallisuuskulttuuria ja vähennetty onnettomuuksien määrää ja vaikutuksia
- palotarkastuksia suunnataan erityisesti henkilö- ja poistumisturvallisuuden kannalta riskikohteisiin, kuten hoito-, huolto-, palvelu- ja tuetun asumisen kohteet, koulut, kokoontumis- ja liiketiloihin ja teollisuuden riskikohteet
- kaikki määrättyjen korjausmääräysten vaatimat jälkitarkastukset suoritetaan ajallaan
- palotarkastuksilla annetaan turvallisuusopastusta.

Kemikaalivalvonta

Pelastusviranomaisen valvontavelvollisuuksia lisättiin 1.7.2005 voimaan tulleella lailla vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), jolloin valvontavelvollisuus laajennettiin koskemaan kaikkea kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia. Valtioneuvoston asetus 685/2015 vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta määritteli pelastusviranomaisen valvontavelvoitteen palavien nesteiden ja kaasujen vähäiselle teolliselle käsittelylle ja varastoinnille. Pelastusviranomaisen tulee tarkastaa kemikaaliasetuksessa tarkoitettu vähäistä teollista käsittelyä tai varastointia harjoittava tuotantolaitos pelastuslain 79§:n mukaisen valvontasuunnitelman mukaisesti.

Päätös

Pelastuslaitokselle laadittavassa valvontasuunnitelmassa huomioidaan kemikaalivalvontaa ohjaavan lainsäädännön muutokset.

Vaarallisten kemikaalien lupakäsittely sekä tarkastus- ja valvontatoimet tehdään säädösten edellyttämällä tavalla vaarallisten kemikaalien varastointia ja käsittelyä harjoittavissa kohteissa.

Muut katselmus- ja tarkastustehtävät

Pelastustoimen vastuulle kuuluu muun lainsäädännön perusteella osoitettuja tarkastus- ja valvontatehtäviä. Tarvittaessa pelastuslaitos osallistuu myös muiden viranomaisten tarkastuksiin asiantuntijana.

Nykytila

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta (390/2005) edellyttää pelastuslaitosta hoitamaan yksityiseen kulutukseen hyväksytyjen ilotulitteiden ja vaarallisuudeltaan vastaavien muiden pyroteknisten välineiden varastoinnin lupahakemukset ja siihen liittyvät tarkastukset.

Ilotulitteiden varastointiin ja myyntiin liittyvät lupahakemukset ja tarkastukset on hoidettu koko alueella.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista (344/ 1983) edellyttää tarkastuttamaan tärkeillä pohjavesialueilla olevat maanalaiset poltto- ja dieselöljysäiliöt. Kuntien ympäristöviranomaisille on annettu apua heidän projekteissaan pohjavesialueiden suojelun kanssa ja annettu tietoja tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevista öljysäiliöistä. Palotarkastusten yhteydessä arvioidaan öljysäiliöiden asianmukaista sijoittelua ja uhkaa ympäristölle.

Määräaikaistarkastusten toteutumista valvotaan yhteistyössä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa. Määräaikaistarkastusten valvonnassa on puutteita. Yhteistyötä ympäristöviranomaisten kanssa on tarvetta kehittää.

Päätös

Valvontasuunnitelmassa tarkennetaan muiden tarkastusten suorittamisen laadullisia ja määrällisiä velvoitteita.

Erilaisten pelastuslaitokselle tulleiden ilmoitusten vaatimat katselmuksot ja tarkastukset suoritetaan niistä annettujen ohjeiden mukaisesti viipymättä.

Tärkeillä pohjavesialueilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastusvelvoitteiden toteutumista valvotaan yhteistoiminnassa kuntien ympäristöviranomaisten kanssa.

Ilotulitteisiin liittyvät lupa-asiat ja tarkastukset hoidetaan ilotuliteilmoituksiin ja ilotulitenäytösten lupahakemuksiin liittyen, ja vuoden vaihteen ilotulitesesonkiin liittyvään varastointiin ja ilotulitteiden kauppaan liittyen.

Yhteistyötä kuntien ympäristöviranomaisten kanssa tiivistetään.

Onnettomuuksien tutkinta

Pelastuslaitoksen on suoritettava pelastuslain mukaan palontutkinta onnettomuuksien ennaltaehkäisyn ja vahinkojen rajoittamisen sekä toiminnan kehittämisen vuoksi.

Laissa vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 99.3 § on tutkinnasta todettu, että pelastusviranomainen voi vastaavasti tutkia valvontaansa kuuluvassa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden. Turvatekniikan keskus voi tarvittaessa myös tutkia tällaisessa tuotantolaitoksessa sattuneen onnettomuuden.

Nykytila

Pelastuslaitoksella on palontutkintaan koulutetuista henkilöistä muodostettu tutkintaryhmä, yhteensä 12 henkilöä jaoteltuna eri puolille maakuntaa. Tutkintaan osallistuvilla on asianmukaiset henkilökohtaiset suojavarusteet, palontutkintasalkku, jossa ohjeistusta ja välineitä ja lisäksi Kuopiossa saatavissa lisää tutkinnassa tarvittavia välineitä. Yhteistyö poliisien palonsyöntutkijoiden kanssa on jatkuvaa ja sujuvaa. Tutkinnan käynnistämiseen on luotu hälytys- ja ilmoittautumiskaavio ja tutkinnan suorittamisen peruseräatteen poliisin palonsyöntutkinta huomioon ottaen. Tutkintaan osallistuu kaksi koulutettua palontukijaa Kuopion päivystävän palomestarin koordinoimana siten, että tutkijat eivät ole olleet osallisena tilanteen johtamiseen. Palontukijoille on järjestetty sekä sisäistä, että ulkoista koulutusta Pelastusopiston, Poliisiammattikorkeakoulun ja Turvatekniikan keskuksen toimesta. Pronon onnettomuusselosteen sisältöön on annettu ohjausta. Yhteistyö poliisin palonsyöntutkijoiden kanssa on aktiivista.

Päätös

Palontutkintaa kohdennetaan palokuolemien ja suurten omaisuusvahinkojen lisäksi pelastuslaitosten kumppanuusverkoston antamiin palontutkintateemoihin. Lisäksi voidaan pelastuslaitoksen harkinnan mukana tutkia muita toimialan kannalta merkityksellisiä tulipaloja ja onnettomuuksia. Saaduista tuloksista järjestetään palontukijoille ja tehtävään osallistuneille henkilöille ja muulle operatiiviselle ja palotarkastushenkilöstölle sisäistä koulutusta. Kerättyjä tietoja voidaan hyödyntää myös muussa pelastustoiminnan koulutuksessa ja kalustohankinnoissa. Palontukijoiden kokoukset ovat säännöllisiä, vähintään kaksi kertaa vuodessa, ja yhteistyötä poliisin palosyöntutkijoiden kanssa kehitetään.

Palontutkintasuunnitelmassa otetaan huomioon kumppanuusverkoston teematutkinnat ja aikataulut. Saatuja tutkintatietoja hyödynnetään onnettomuuksien ehkäisytyössä ja pelastustoiminnassa, alueellisessa ja valtakunnallisessa tiedottamisessa sekä ohjeistuksen ja koulutusmateriaalin kehit-

tämisessä. Onnettomuusselosteiden täyttämistä seurataan ja annetaan tarvittaessa koulutusta ja palautetta pelastustoiminnan johtajille.

Nuohous

Alueen pelastustoimi päättää nuohouspalveluiden järjestämisestä alueellaan pelastuslain mukaisesti.

Nykytila

Nuohoussopimukset ovat siirtyneet kunnilta alueelliselle pelastustoimelle. Nuohouspiirit on muodostettu alueen kunnissa pääosiltaan ennen vuotta 2004.

Pelastustoimen alueella on käytössä piirinuohousjärjestelmä, eli nuohouspalvelut hankitaan palveluntuottajilta. Pelastuslaitos on tehnyt nuohoussopimukset palveluntuottajina toimivien alan yrittäjien kanssa. Pelastustoimen alueen piirinuohoojien nuohouspalvelusopimukset ovat yhtenäiset. Nuohousmaksuperusteet, nuohoustyöohjeet ja nuohousyksikön hinta ovat yhtenäiset koko alueella ja tarkistetaan vuosittain.

Nuohouspalveluiden saatavuus alueella on hyvä. Kaikilla piirinuohoojilla on ammatillinen pätevyys. Kuitenkaan ylin tutkinto, nuohoojamestarin pätevyys, ei ole kaikilla alueen piirinuohoojilla. Lähes kaikilla nuohoojilla on sähköinen nuohouskortisto. Nuohoussuoritukset on pyydetty lähettämään asemavastaaville kaksi kertaa vuodessa, joista on tehty tilastollinen yhteenveto ja käyty suoritteet ja mahdolliset ongelmakohteet nuohoojien kokouksissa. Vikailmoitusmenettely on yhdenmukainen. Nuohoojien kokouksia on järjestetty pelastuslaitoksen toimesta 2-3 kertaa vuodessa. Nuohoojan eläköityessä tai irtisanoessa nuohouspiirinsä piiri on kilpailutettu hankintalain mukaan. Kilpailutus on toteutettu yhteistyössä IS-hankinnan kanssa. Piirinuohoojan valintaa on siirretty aluepelastuslautakunnaalta pelastusjohtajalle.

Päätös

Piirinuohoojat voivat tarjota kaikille lakisääteisen nuohouksen tarvitsijoille nuohouspalvelut nuohouspalvelusopimusten mukaisesti. Kaikilla uusilla piirinuohoojalla on säädösten mukainen kelpoisuus. Kaikilla on käytössään sähköinen asiakasrekisteri. Nuohoussuoritteiden raportointi tapahtuu kolme kertaa vuodessa sähköisen seurantalomakkeen kautta.

Kehitetään nuohoojien valmiuksia antaa asiakkailleen turvallisuusvalistusta. Nuohoojat tarjoavat asiakaspalvelutilanteissa valistusta ja neuvontaa tulisijan turvallisesta käytöstä ja osallistuvat omalta osaltaan turvallisuusviestintään. Nuohoojat osallistuvat mahdollisuuksiensa mukaan pelastuslaitoksen avoimet ovet – ja muihin turvallisuusviestinnän tilaisuuksiin.

Piirinuohoojat huolehtivat, että nuohouspalvelut tuotetaan pelastustoimen alueella pelastuslain, nuohousasetuksen ja nuohouspalvelusopimusten edellyttämällä tavalla.

Pelastuslaitos valvoo nuohouspalvelujen toteutumista toimintasuunnitelmassa määritellyin aikavälein piirinuohoojilta saatavien ilmoitusten sekä asiakaspalautteen perusteella.

Nuohouspiirijakoa tarkistetaan tarvittaessa nykyisten piirinuohoojien lopettaessa toimintansa tai toimintaympäristössä tapahtuvien merkittävien muutosten johdosta. Erityisesti kiinnitetään huomiota tarkoituksenmukaiseen piirijakoon sekä huolehditaan siitä, että piirin hoitaminen on ammattitaitoista ja taloudellisesti mahdollista. Nuohouspalvelujen valvontaa tehostetaan tietojärjestelmän avulla siten, että valvontajärjestelmän toteuttaminen ja ylläpito on kohtuudella toteutavissa ja nuohoojilla on siihen riittävät valmiudet. Lisäksi vahvistetaan asemavastaavien reagointia nuohoojilta saatuun vikailmoitukseen.

4. Omatoiminen varautuminen

Omatoiminen varautuminen tarkoittaa rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan ennaltaehkäisy-, varautumis- ja pelastustoimenpiteitä. Tavoitteena on ihmisten, omaisuuden ja ympäristön suojaaminen vaaratilanteissa sekä varautuminen tulipalon sammutukseen ja oma-toimisiin pelastustoimenpiteisiin.

Omatoimista varautumista tulipaloihin voidaan tehostaa käyttämällä automaattisia sammutuslaitteistoja ja paloilmoitinlaitteistoja erityisesti niissä kohteissa, joissa tulipalon riski on tavanomais- ta suurempi tai seurausvaikutukset erityisen merkittäviä.

Paloturvallisuusongelmat ovat erityisesti henkilöturvallisuudessa, joka näkyy palokuolemina. Palokuolemien lukumäärä on ollut nouseva eri viranomaisten toimenpiteistä huolimatta. Palokuolematilanne uhkaa huonontua edelleen, koska väestön ikääntyminen ja syrjäytyneisyyden lisääntyminen kasvattavat vaarassa olevien ihmisten määrää tulevana vuosina. Myös pienet lapset kuuluvat riskiryhmään. Erityisryhmien alentunut toimintakyky on keskeinen syy tulipalojen sytymiseen ja vahinkojen vakavuuteen sekä määrään.

4.1 Omatoimisen varautumisen suunnittelu

Poikkeusoloissa tapahtuvaa omatoimisen varautumisen johtamista varten Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alue on jaettu suojelupiireihin ja -lohkoihin. Näiden kokonaisuuksien henkilöstöva- raukset ovat osittain päivityksen tarpeessa, samalla koulutustilannetta tulisi tarkastella kriittisesti. Suojelupiirien ja lohkojen ohella poikkeusoloissa varaudutaan tarvittaessa perustamaan suojelu- yksiköitä. Suojelupiirien ja -lohkojen suunnittelu toteutetaan kiinteässä yhteistoiminnassa alueen kuntien kanssa. Pelastustoimelle alisteisten suojelupiirien ja -lohkojen johtaminen tapahtuu pe- lastustoimen johtokeskuksesta yhteistyössä kuntien johtokeskusten kanssa. Lisäksi alueen kunnat voivat muodostaa omista resursseistaan pelastustoimintaa tukevia ryhmiä, kuten raivaus-, muoni- tus- ja lääkintäryhmiä.

Nykytila

Pelastuslaitos valvoo ja ohjaa ilmoitusten perusteella sekä palotarkastusten yhteydessä yritysten ja taloyhtiöiden pelastussuunnitelmien laadintaa asiakirjatarkastuksena. Pelastuslaitos kokoaa ja arkistoi pelastussuunnitelmat erityiskohteista. Asuinrakennuksista riittää pelastussuunnitelman ilmoitusosa. Pelastuslaitoksen internet-sivuille on koottu pelastussuunnitelmalomakkeisto asiak- kaiden pelastussuunnitelmien suunnittelun tueksi.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella erheellisiä paloilmoituksia on tullut hieman yli 1 häly- tys automaattista paloilmoitinjärjestelmää tai sammutuslaitteistoa kohti. Tavoitteeksi on asetettu enintään 0,6 erheellistä paloilmoitusta laitetta kohti vuodessa. Pohjois-Savossa on aloitettu neu- vonta- ja valistustyö erheellisten hälytysten vähentämiseksi kohteiden edustajien kanssa jo vuon- na 2007.

Pelastuslaitoksen alueen suojelulohkojen ja suojelupiirien jako on olemassa. Henkilöstövaraukset näiden toimintaa silmällä pitäen tulisi tarkistaa ja päivittää.

Päätös

Omatoimisen varautumisen aluejako on tarkoituksenmukainen. Suojelupiirien ja -lohkojen henkilövaraukset ovat ajan tasalla ja henkilöstö on saanut koulutuksen tehtävänsä. Suojelupiireihin ja -lohkoihin pyritään kouluttamaan johtajat ja varajohtajat.

Erheellisissä paloilmoituksissa saisi tulla enintään valtakunnallisen tavoitteen mukaisesti 0,6 hälytystä laitetta kohti. Erheellisten hälytysten määrää seurataan vuosittain tilastollisesti.

Laadittua pelastussuunnitelmalomakkeistoa ja sen täyttöohjeistoa ylläpidetään ja kehitetään jatkuvasti. Pelastussuunnitelmavelvolliset laativat turvalliseen toimintaan tähtäävän ja omaan käyttöönsä soveltuvan pelastussuunnitelman sekä turvallisuusselvitysvelvoitteen alaiset laitokset turvallisuusselvityksen.

Päivitetään omatoimisen varautumisen aluejakoa tarpeen mukaan ja varaudutaan suojeluyksiköiden perustamiseen tilanteen niin vaatiessa. Koulutetaan suojelupiirien ja -lohkojen johtajat sekä heidän varamiehensä. Jo määritellyt suojelulohkojen johtokeskukset käydään läpi varustuksen osalta ja havaitut puutteet korjataan yhdessä kuntien kanssa. Kartoitetaan kuntien kyky pelastustoimintaa tukevien muodostelmien muodostamiseen poikkeusoloissa.

Opastetaan erheellisten paloilmoitusten yhteydessä ottamaan huomioon laitteiden oikea käyttö kyseisessä toimintaympäristössä. Erheellisistä paloilmoituksista johtuvien hälytysten yhteydessä järjestetään tarvittavaa opastusta sekä järjestetään vuosittain koulutuspäivä aiheesta.

Pelastuslaitos valvoo palotarkastusten yhteydessä että pelastussuunnitelma on tehty, se on ajan tasainen ja että henkilöstö on sisäistänyt turvallisuusajattelun. Pelastuslaitos ohjaa suunnitteluvelvollisia pelastussuunnitelmien tekemisessä. Pelastussuunnitelmien vaikuttavuutta omatoimisen varautumisen kehittämisessä pyritään arvioimaan.

Pelastussuunnitelmavelvollisten käyttöön on laadittu pelastussuunnitelmalomakkeisto ja sen täyttöohjeisto pidetään ajan tasalla.

Niissä rakennuksissa, joissa asuvien toimintakyky on alentunut, on toiminnanharjoittaja tehnyt turvallisuusselvityksen ja käynnistänyt toimenpiteet turvallisuustason parantamiseksi.

4.2. Omatoimisen varautumisen koulutus

Nykytila

Pelastuslaitos edistää omatoimista varautumista kouluttamalla tehtäviin nimettyjä henkilöitä joko itse tai yhteistyössä eri viranomaisten ja alan järjestöjen kanssa.

Pelastuslaitos järjestää yhdessä esimerkiksi Pohjois-Savon pelastusalan liitto ry:n kanssa omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille.

Päätös

Yritysten ja taloyhtiöiden tarvitsema turvallisuushenkilöstö on nimetty ja koulutettu. Henkilöstö on varautunut ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä ja ryhtymään tarvittaessa omatoimisesti pelastustoimenpiteisiin. Lisäksi pelastuslaitoksen syrjäalueiden väestön omatoimista varautumista kehitetään niin sanotun kyläpartiotoininnan jatkamisen kautta niiden alueen kylien kanssa, jotka ovat halukkaita lähtemään mukaan toimintaan.

Pelastuslaitos järjestää yhdessä yhteistyökumppaneittensa kanssa omatoimisen varautumisen koulutusta taloyhtiöille, yrityksille ja yhteisöille. Koulutusyhteistyö sisältyy yhteistyökumppanien kanssa vuosittain laadittavaan sopimukseen. Turvallisuuskoulutustilaisuuksissa opastetaan kohteiden vastuuhenkilöitä turvallisuusselvityksen laadinnassa ja palotarkastusten yhteydessä valvotaan turvallisuusselvityksen perusteella tarvittavien toimenpiteiden toteutumista.

Toimintasuunnitelmassa täsmennetään vuosittaiset koulutustavoitteet, jotka sisältyvät yleiseen pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutustavoitteeseen. Omatoimisen varautumisen vaikuttavuutta pyritään arvioimaan onnettomuustilastoinnin perusteella.

Jo aloitettua kyläpartiotointia jatketaan ja kehitetään palvelutasopäätöskauden aikana niin, että sen kautta pystytään parantamaan syrjäseutujen väestön omatoimista varautumista sekä taidollista osaamista erilaisissa onnettomuustilanteissa.

4.3 Suuret yleisötilaisuudet

Nykytila

Yleisötilaisuuksien turvallisuuden valvonnan järjestämisessä avustetaan poliisia ja tilaisuuksien järjestäjiä. Suurten yleisötilaisuuksien järjestäjä on velvoitettu laatimaan pelastussuunnitelma pelastuslain 379/2011 ja valtioneuvoston asetuksen 407/2011 (pelastusasetus) mukaisesti. Turvallisuusjärjestelyjä on valvottu palotarkastuksin ja opastuksin ja laadittu ohjeistus yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman ja palotarkastuksen toteuttamiseksi. Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmalomakkeesta on laadittu nettiversio sekä opas tilaisuuden pelastussuunnitelman laa-

timisen tueksi. Pelastuslaitoksella on yhteinen seurantataulukko maakunnan alueella tapahtuvista yleisötilaisuuksista. Tarvittaessa kohdekunnan varallaolovahvuutta on voitu kohdentaa yleisötapahtuman vaatimusten mukaan. On huomattava, että kaikissa kunnissa ei ole omaa ensihoitopalvelua vaan sairaanhoitopiiri ohjeistaa ambulanssit oman riskinarvionsa perusteella. Tämä asettaa tapahtumanjärjestäjille haasteen ensiapupalvelun järjestämisestä ja edellyttää sairaanhoitopiirin ensihoitokehityksen ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä pelastussuunnitelmia arvioitaessa.

Päätös

Pelastustoimen alueella järjestettävissä suurissa yleisötilaisuuksissa turvallisuusjärjestelyt ja pelastustoiminnan toimintavalmius on otettu huomioon tilaisuuksien suunnittelussa. Kehitetään ja jalkautetaan yhä yleisötapahtumien järjestäjien käyttöön laadittua pelastussuunnitelmalomakeistoa ja sen täyttöohjeistoa.

Suurien yleisötilaisuuksien järjestäjät laativat tapahtuman pelastussuunnitelman, joka lähetetään arvioitavaksi pelastuslaitokselle ja muille viranomaisille tiedoksi mahdollisesti tarvittaviin pelastus- ja muihin toimenpiteisiin. Yhteistoimintaa poliisin lupaviranomaisen ja sairaanhoitopiirin ensihoitokeskuksen kanssa kehitetään. Pelastuslaitoksen sisäistä seurantataulukkoa ja yleisötapahtumien toimintakalenteria kehitetään.

Valvotaan, että suuriin yleisötilaisuuksiin laaditaan kattava ja asianmukainen pelastussuunnitelma. Tilaisuuksien turvallisuusjärjestelyjen toteutumista tilaisuuden aikana valvotaan palotarkastuksin ennen tilaisuuden alkua sekä opastamalla ja varautumalla ennakoon tilaisuuden asettamiin vaatimuksiin.

4.4 Viranomaisten välinen yhteistyö

Nykytila

Pelastustoimi huolehtii omalta osalta pelastustoimen ja varautumiseen kuuluvien eri viranomais- tahojen yhteistyön koordinoinnista.

Pelastuslaitoksen alueelle on perustettu maakunnallinen valmiustyöryhmä, jossa jäseninä ovat alueen tärkeimmät yhteistyötahot normaaliolojen erityistilanteita ja poikkeusoloja varten. Pelastusjohtaja toimii työryhmän puheenjohtajana ja kokoonkutsujana. Työryhmässä on edustettuna pelastuslaitoksen lisäksi poliisi, puolustusvoimat, Kuopion Energia, Savon Voima, Pohjois-Savon Ely-keskus, Aluehallintovirasto, Ratahallintokeskus, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Pohjois-Savon hätäkeskus, Metsäkeskus, Vapepa/SPR ja Maanpuolustuskoulutus ry.

Kunnat nimeävät organisaatiostaan varautumisvastaavan ja huolehtivat oman väestönsuojeluorganisaationsa rakenteesta sekä henkilövahvuuksien määrittelystä. Kuntien eri toimialojen vastuhenkilöt vastaavat oman toimialansa varautumisesta.

Pelastuslaitoksen nimeämä pelastusviranomainen toimii kunnassa väestönsuojeluasioiden asiantuntijana ja koordinoijana.

Päätös

Pelastusjohtaja toimii maakunnallisen valmiusryhmän puheenjohtajana ja koollekutsujana. Työryhmä kehittää maakunnan varautumista ja valmiussuunnittelua. Työryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Pelastuslaitoksen nimeämät pelastusviranomaiset antavat asiantuntija-apua kunnan valmiussuunnittelussa ja varautumisjärjestelyissä. Pelastuslaitos osallistuu omalta osaltaan aluehallintoviraston alueellisten valmiusharjoitusten suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tarvittaessa pelastuslaitos auttaa asiantuntijan roolissa alueen kuntia valmistautumaan kyseisiin harjoituksiin.

5. Pelastustoiminta

Palo- ja henkilöturvallisuus voidaan taata parhaiten pyrkimällä ensisijaisesti estämään onnettomuuksien syntyminen. Onnettomuuden sattuessa kuntalaisille tulee taata kuitenkin nopea, tehokas ja tarkoituksenmukainen apu. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen alueella onnettomuuspaikalle lähetetään aina lähimmät ja tarkoituksenmukaisimmat yksiköt kuntarajoista riippumatta. Pelastustoiminnan resurssit on hajautettu läheisyysperiaatteen ja riskien mukaisesti alueen paloasemille.

Tehokas pelastustoiminta katsotaan alkavaksi (SM julkaisu 21/2012), kun:

- tulipalossa vesi on työparin suihkuputkella ja sammutustoiminta on mahdollista aloittaa tai savusukellustehtävässä sitä, milloin savusukellusvalvojalle ilmoitetaan savusukelluksen aloittamisesta
- liikenneonnettomuuksissa sitä, että syttymisen estämiseksi tarvittavat toimenpiteet ja kiinnijuuttuneen potilaan ollessa kysymyksessä pelastusvälinesarja on selvitetty ja irrottaminen on mahdollista aloittaa
- kemikaalionnettomuudessa sitä, että kemikaalisukellus, joka edellyttää roisketiivistä suojapukua, on mahdollista aloittaa
- pintapelastustehtävässä tai ihmisen pelastamistehtävässä sitä, että pelastamisen mahdollistava kalusto on selvitetty ja tarvittava toiminta voidaan aloittaa.

Pelastustoimen alueen suurempien onnettomuus- ja vaaratilanteiden edellyttämät voimavarat (pelastusjoukkue ja -komppania) kootaan usealta paloasemalta ja tarvittaessa myös toiselta pelastustoimen alueelta. Yksiköiden hälyttäminen toteutetaan Pohjois-Savon hätäkeskuksen kanssa laaditun hälytysvastesuunnitelman mukaisesti joko paloaseman perus- tai alueellisina vasteina.

Pelastustoiminnan palvelutaso on mitoitettu vastaamaan alueen riskejä ja onnettomuusuhkia siten, että pelastustoiminta on nopeaa, tehokasta ja turvallista päivittäisissä onnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa. Pelastustoiminta suunnitellaan myös siten, että toimintakyky on riittävä myös yhteiskunnan turvallisuusstrategian (2010) mukaisissa häiriötilanteissa. Pelastuslain mukaisen pelastustoiminnan palvelutaso saavutetaan suunnittelemalla pelastustoiminta, rakentamalla valmius ja ylläpitämällä sitä mitoituksen ja valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Pelastustoiminnan valmius ja muut järjestelyt suunnitellaan eri viranomaisten ja tahojen kanssa yhteistyössä, hyödyntämällä resursseja omaa pelastustoimen aluetta laajemmin. Muun lainsäädännön mukaiseen pelastustoimintaan osallistutaan vastuuviranomaisen kanssa sovittavalla tavalla.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa Turvallisempi huominen (SM 14.6.2012) on yhdeksi erityiseksi tavoitteeksi asetettu asumisen ja kodin lähiympäristön turvallisuus, julkisten tilojen turvallisuus, katuturvallisuus, oppilaitosten, työpaikkojen ja liikkumisen turvallisuus.

Arjen turvallisuushaasteiden keskeisiä haasteita mm. pelastustoimelle ovat:

- koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrän ja niistä johtuvien terveyden ja hyvinvoinnin menetysten ja yhteiskunnalle aiheutuvien suurtenkustannusten vähentäminen,
- iäkkäiden asumisturvallisuuden parantaminen
- julkisten tilojen, kuten kauppakeskusten turvallisuuden varmistaminen,
- aiheutuvien suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen ehkäisy, jossa keskeiset kehittämisskohteet ovat:
- työssä kohdatun väkivallan ja uhkailujen vähentäminen.

Pelastuslaitoksen toiminnassa nämä kehittämiskohteet otetaan huomioon pelastustoimen suunnittelussa ja resursseissa. Pelastustoimen strategia päivitetään vastaamaan kansallista valmisteilla olevaa Sisäisen turvallisuuden strategiaa.

5.1 Toimintavalmius

5.1.1 Päivittäiset onnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos seuraa ja ennakoii riskialueiden kehittymistä alueen kunnissa. Toimintavalmiutta ohjataan SM:n julkaisun pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 21/2012 mukaisesti. Toimintavalmiusaikojen täyttymisprosentti on ollut vv. 2013 - 2014 ensimmäisen kohteessa olleen yksikön osalta 76 % ja pelastustoiminnan osalta 85 %.

Siilinjärven keskustan alue muodostui onnettomuusriskien ja tapahtuneiden kiireellisten pelastustehtävien johdosta I-riskialueeksi. Siilinjärven paloaseman työvuorojen vahvuus on nostettu vahvuuteen 1+3, jolloin tehokas pelastustoiminta voidaan aloittaa työvuoron toimesta.

Päätös

Pohjois-Savon maakunnan riskianalyysissä tarkastellaan alueen riskejä ja resursseja. Paloasemia uusittaessa ja lisättäessä selvitetään paloaseman optimaalinen sijainti toimintavalmiusaikojen perusteella.

Lähtövahvuuden turvaamiseksi paloasemien vakinaisen ja sivutoimisen henkilöstön määrä tulee pitää riittävällä tasolla. Pelastustoimen alueella on tavoitettavissa aina vähintään yksi päivystävä palomestari ympärivuorokautisessa valmiudessa. Sivutoimisen henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi miehistön ja yksikönjohtajien peruskursseja pyritään järjestämään kaikilla toimialueilla vuosittain. Tavoitteena on se, että paloasemien henkilöstön minimimäärä olisi vähintään 4 yksikönjohtajatasoista ja vähintään 15 hälytysosastoon kuuluvaan henkilöä, jotka ovat suorittaneet vähintään sammutustyö- ja savusukelluskurssin.

Tavoitteena on hankkia ja ylläpitää riittävä määrä koulutuskalustoa ja alueellisia harjoituspaikkoja myös savusukellusharjoituspaikkojen osalta. Harjoitus- ja koulutustyössä käytetään hyödyksi myös Pelastusopiston harjoitusaluetta.

Pelastuslaitos suunnittelee yhdessä Hätäkeskusalueen pelastuslaitosten kanssa hälytysvasteet ja yhteistoimintasopimukset. Sopimuksissa määritellään yhteistoiminnasta mm. pelastustoiminnan johtamisessa ja kaluston sekä henkilöstön käytöstä.

Sopimuspalokuntien yksiköiden lähtövalmius on eri riskialueiden tavoitteiden ja voimassaolevien sopimusten mukainen.

Toimintavalmiusaika on määritelty SM:n julkaisun pelastustoimen toimintavalmiuden suunniteluohjeen 21/2012 mukaisesti:

I riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

II riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

III riskiluokassa tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

IV riskiluokan asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Vähimmäistavoitteena on, että kiireellisissä pelastustehtävissä ensimmäinen yksikkö saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 %:ssa tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 %:ssa tehtävistä.

Päätoimisen, sivutoimisen ja vapaaehtoisen pelastushenkilöstön osaamista kehitetään edelleen koulutuksen ja harjoitusten avulla. Pelastusyksiköiden ja muodostelmien johtajille järjestetään pelastustoiminnan johtamiseen liittyvää koulutusta suunnittelukaudella.

Vuoden 2016 aikana koulutuksen pääpaino tulee olemaan johtamis- ja viestijärjestelmien koulutuksessa. Vuosien 2016 - 2017 aikana hätäkeskusalueen hälytysvasteet suunnitellaan ja tallennetaan uuteen Erica –hätäkeskustietojärjestelmään, joka on mahdollista olla käytössä myös pelastustoimen johtokeskuksessa.

Paloasemien ja pelastusyksiköiden sijoitus, valmius, yhteistoimintasopimukset sekä pelastustoiminta suunnitellaan ja järjestetään siten, että lähtö- ja toimintavalmius on normaalioloissa kaikissa tilanteissa mahdollisimman pitkälle tavoitteiden mukainen. Tämä tulee edellyttämään paloasemien uudelleen sijoittelua muun muassa Kuopiossa.

5.1.2 Vesipelastustoiminta

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristö-vahinkojen torjuntaa. Vesisukellusta ovat myös virka-apusukellukset sekä vesisukellustaitojen ylläpitämiseksi tapahtuvat harjoitukset. Vesisukellustoiminta ei ole pelastustoimen lakisääteistä toimintaa.

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta kaikilla ensilähdön paloasemilla. I-tason vesisukellusvalmiutta ylläpidetään vain Neulamäen asemalla. Vesisukeltajat toimivat tarvittaessa koko maakunnan alueella. Pelastussukellusohjeen mukainen tasoluokitus, taulukko 1.

Vesisukellukseen osallistuvan henkilön hyväksyminen vesisukelluskelpoiseksi ja nimittäminen vesisukeltajaksi koulutussyvyyteensä tehdään erillisellä päätöksellä. Pelastuslaitos nimeää vesisukeltajat. Vesisukeltajan terveydelliset, toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään mm. pelastussukellusohjeessa.

Suunnitelmakauden aikana määritetään myös muut vesisukellustoimintaa suorittavat palokunnat (sivutoimiset, vapaaehtoiset) sekä käynnistetään tarvittaessa ko. toiminta.

Vesipelastustoiminnan tasoluokitus	Toimintavaatimus
I Välitön vesisukellusvalmius	Välitön pintapelastus- ja vesisukellusvalmius, jossa yksikön esimies, 2 I-tason vesisukeltajaa sekä avustaja
II Muu vesisukellusvalmius	Yksikön esimies, 2 väh. II-tason vesisukeltajaa ja avustaja
III Pintapelastusvalmius	Yksikön esimies, kuljettaja ja työpari, joista toinen toimii avustajana.

Taulukko 1. Pelastussukellusohjeen tasoluokitus.

5.1.3 Pintapelastus

Pintapelastus on veden pinnalta tai välittömästi pinnan alta ilman vesisukelluslaitetta tehtävää ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista ja vahingon torjuntaa, jota suorittavan on oltava pintapelastustehtäviin soveltuva henkilö. Pintapelastajan toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään Pelastussukellusohjeessa.

Pelastuslaitoksen päätoimisilla paloasemilla on välitön pintapelastusvalmius. Lisäksi riskianalyysin mukaan määritetyillä maakunnan muilla paloasemilla (sivutoimiset, vapaaehtoiset) ylläpidetään pintapelastustoimintaa.

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on pelastussukellusohje, joka käsittää myös pintapelastamisen ja vesisukelluksen.

Kaikilla paloasemilla on valmius III-tasolla tapahtuvaan pintapelastukseen. Varsinaista I-tason vesisukellusvalmiutta pidetään yllä ainoastaan Kuopion Neulamäen paloasemalla.

Vesipelastustoimintaa varten on käytettävissä öljyntorjuntaan tarkoitettua venekalustoa ja osin muuhun pelastustoimintaan soveltuvaa kalustoa.

Hälytysvasteissa vesipelastustehtäviin hälytetään aina lähin sammutusyksikkö, jossa on pintapelastusvälineet. Lisäksi hälytetään vesisukellusyksikkö Kuopiosta alle tunnin ajomatkan päähän tapahtuviin vesipelastustehtäviin.

Päätös

Nykyinen vesipelastustaso pyritään säilyttämään ja lisäksi Varkauden toimipisteen vesipelastustoimintaa kehitetään II-tasolle.

5.1.4 Vaarallisten aineiden torjunta

Nykytila

Jokaisella vakinaisella pelastusyksiköllä on perusvalmius välittömään kemikaalitorjunnan aloittamiseen. Sisäasiainministeriö on antanut pelastussukellusohjeen, joka sisältää myös ohjeet kemikaalisukelluksesta.

Alueella on suuria kemikaaliriskejä (mm. kuljetus ja teollisuus), joiden johdosta on varauduttu kalustollisesti noin kolmen tunnin kestosiin teknisiin torjuntatoimiin ja kemikaalisukellukseen. Henkilönsuojaimia on tämän tasoiseen toimintaan riittävästi. Käytännössä kyetään seuraaviin toimiin: pelastamistehtävät, vaara-alueen määrittäminen ja eristäminen, vuodon tiedustelu, tuk-

kiminen ja vaarattomaksi tekeminen, sammuttaminen, rajoittaminen ja puhdistaminen. (TOKEVA -ohjeen kalustotaso 3.)

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien peruskalustoa on sijoitettu ensivaiheen torjuntaa varten kaikille paloasemille. Erikoiskalustoa on keskitetty Kuopioon, Varkauteen, Siilinjärvelle ja Iisalmeeen. Siilinjärven YARA:n ja Varkauden Stora Enson palokunnat varautuvat myös omalta osaltaan kemiallisten aineiden aiheuttamien onnettomuuksien torjuntaan. Koulutuksessa ja kalustohankinnoissa pyritään tekemää tiivistä yhteistyötä tehdaspalokuntien kanssa. Pelastuslaitoksella on mahdollisuus käyttää myös Pelastusopiston vaarallisten aineiden torjuntakalustoa onnettomuustilanteissa.

Päätös

Vaarallisten aineiden torjuntatoimet on järjestetty myös pitkäkestoisia onnettomuustilanteita varten yhteistyössä naapuripelastuslaitosten kanssa.

Jatketaan yhteistyötä muiden alan viranomaisten ja naapuripelastuslaitosten kanssa vaarallisten aineiden torjunnassa.

5.1.5 Liikenneonnettomuudet

Liikenteen ja liikenneonnettomuuksien määrät ovat kasvaneet erityisesti tieliikenteessä.

Nykytila

Kaikkien toimipisteiden pelastusyksiköillä sekä erikseen määritellyillä sopimuspalokunnilla on valmius pelastustoimintaan liikenneonnettomuuksissa.

Pelastuslaitos seuraa liikennemäärien, liikenteen laadun, liikenneonnettomuuksien ja ajoneuvojen kehitystä ja pyrkinyt mitoittamaan valmiutensa ja kalustonsa muuttuvan ympäristön mukaisesti.

Päätös

Pelastustoiminta liikenneonnettomuuksissa on tehokasta sekä turvallista. Valmius on mitoitettu lisääntyvän liikenteen ja kehittyvien liikennevälineiden mukaisesti.

Pelastuslaitos seuraa jatkuvasti eri liikennemuodoista ja onnettomuuksista saatavaa tutkimusaineistoa ja analysoi itse onnettomuustietojärjestelmästä saatavaa tietoa, jonka perusteella pelastustoiminnan valmius mitoitetaan. Liikennevälineiden kehitystä seurataan aktiivisesti, että toimintatavat ja kalusto pysyvät ajan tasalla.

Yhteistyötä pelastustoiminnassa parannetaan muun muassa terveydenhuoltoviranomaisten, poliisin ja muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa.

5.1.6 Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa

Nykytila

Pelastamiseen korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa on panostettu viime vuosina paljon. Korkeaa rakentamista (yli kahdeksan kerrosta) on seurattu ja ohjeistettu. Yli 8 kerroksisten rakennusten henkilö- ja paloturvallisuus pyritään varmistamaan mm. teknisillä rakenneratkaisuilla ja automaattisilla hälytys- ja sammutusjärjestelmillä.

Menetelmiä pelastustyöskentelyyn korkealla on kehitetty sekä koulutusta laajennettu.

Kuopiossa on puomitikasyksikkö, jonka ulottuvuus on noin 37 metriä. Iisalmessa ja Varkaudessa on yksikkö, jonka ulottuvuus on noin 30 metriä.

Päätös

Henkilö- ja paloturvallisuus otetaan korostetusti huomioon korkeiden rakennusten suunnittelu- vaiheessa.

Pelastustoiminta korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa sekä muissa erityiskohteissa on tehokasta ja turvallista.

Pelastuslaitoksen valmius pelastustoimintaan korkeissa rakennuksissa ja rakennelmissa sekä maanalaisissa tiloissa suunnitellaan, ohjeistetaan ja rakennetaan yhteistyössä naapuripelastuslaitosten kanssa.

5.1.7 Luonnononnettomuudet

Nykytila

Pelastustoimi huolehtii osaltaan tavallisista luonnononnettomuuksien pelastustoimista. Sääilmiöiden arvioidaan voimistuvan ilmakehän muutoksen seurauksena. Kuntien ja muiden yhteiskunnan toiminnalle tärkeiden toimijoiden varautuminen poikkeuksellisiin luonnonilmiöihin, kuten myrskyistä aiheutuviin tuulivahinkoihin, rankkasateisiin, tulviin ja muihin luonnonilmiöihin on toistaiseksi vaihtelevaa.

Päätös

Poikkeuksellisen voimakkaiden luonnonilmiöiden aiheuttamiin onnettomuuksiin on varauduttu.

Alueen kuntia ja muita tärkeitä toimijoita on ohjattu luonnononnettomuuksiin varautumisessa sekä tilannekuvan luomisessa ja sen ylläpitämisessä.

Pelastustoiminnan valmiutta laajojen luonnononnettomuuksien tuhojen torjuntaan pyritään entistään parantamaan yhteistyössä muiden pelastuslaitosten ja viranomaisten kanssa.

Alueen kuntia ohjataan huomioimaan laajat häiriötilanteet ja luonnononnettomuudet osana valmiussuunnitteluaan. Pelastuslaitos kehittää suunnittelukaudella sekä hätäkeskusalueen että maakunnallista tilannekuvajärjestelmää ja tiedottamista alueen toimijoille.

5.1.8 Öljyvahinkojen torjunta

Nykytila

Pelastuslaitos vastaa ja huolehtii maa- sekä vesialueilla tapahtuvien öljyvahinkojen torjunnasta. Alueen kuntien eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa jälkitorjunnasta siten kuin alueen öljynvahinkojen torjuntasuunnitelmassa on tarkemmin määrätty.

Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman vahvistaa Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Öljyntorjuntasuunnitelmassa kunnat jaetaan riskien perusteella eri ryhmiin ja varustetaan riskien mukaisella torjuntakalustolla. Alueen kuntien perustiedot ja öljyntorjunnan valmius- tasot on esitetty öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa.

Öljyvahinkojen torjuntatoimen ylin johto ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Suomen ympäristökeskus (SYKE) huolehtii ympäristöministeriön alaisuudessa vesistöissä tapahtuvien öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan yleisestä järjestämisestä ja kehittämisestä. Alueelliset ELY -keskukset ohjaavat ja valvovat öljyvahinkojen torjunnan järjestämistä.

Pelastuslaitoksella on toistaiseksi voimassa oleva öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma, jota päivitetään tarvittaessa. Käyttö- ja hankintakustannuksia koskevien kohtien tarkistaminen tapahtuu joka neljäs vuosi. Suunnitelman muutos on saatettava ELY -keskukselle ja aluehallintovirastolle tiedoksi.

Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta.

Öljyvahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassaolevan öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Torjuntatasot on määritelty kuntakohtaisesti. Öljyvahinkojen jälkihoito tukeutuu kuntien organisaatioihin.

Öljyntorjuntatehtävissä käytetään pelastuslaitoksen erityisesti öljyntorjuntatehtäviin hankittua kalustoa. Osa kalustosta on vanhentunutta.

Pelastuslaitoksen kookkaimmat alukset vaativat miehistöltä asianmukaisen pätevyyskirjan sekä riittävän määrän harjoitusta ja koulutusta vuosittain, että aluksilla voidaan operoida turvallisesti eri vuorokauden aikoina ja sääolosuhteissa.

Päätös

Öljyntorjunta on järjestetty öljyntorjuntasuunnitelman ja sen liitteiden sekä täydentävien suunnitelmien mukaisesti. Pelastuslaitosten välinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma laaditaan kattamaan koko Saimaan aluetta.

Pelastuslaitoksella ja sopimuspalokunnilla on riittävä määrä pätevää henkilöstöä veneiden kuljettamiseksi ja miehittämiseksi.

Pelastuslaitoksella on ELY -keskuksen vuonna 2015 hyväksymä maakunnallinen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma. Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma tarkistetaan tai täydennetään tarvittaessa.

Yhteistyötä öljyntorjuntaan osallistuvien tahojen ja pelastuslaitosten kesken kehitetään.

Vuosittain järjestetään öljyntorjuntakoulutusta ja riittävä määrä harjoitusta aluskalustolla. Veneiden miehistön pätevyyskirjavaatimukset otetaan huomioon henkilöstön koulutuksessa.

Öljyntorjuntaan osoitetaan henkilöstöresursseja pelastuslaitoksen sisäisin järjestelyin.

5.1.9 Ilmaliikenneonnettomuudet

Nykytila

Pelastuslaitos on laatinut viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa vuosittain tarkistettavan ”Yhteistoimintaohjeen lento-onnettomuusvaarassa tai lento-onnettomuudessa Pohjois-Savon alueella” ja määritellyt hälytysohjeissa vasteet eritasoisin ilmaliikenneonnettomuuksiin hätäkeskuksen tietojärjestelmään. Ilmailun onnettomuuksissa käytetään tarvittaessa laajasti muiden pelastustoimen alueiden resursseja. Ilma-alusonnettomuuksissa etsintä- ja pelastuspalvelua johdetaan tiiviissä yhteistyössä ilmailuviranomaisten, terveysviranomaisten ja poliisin kanssa.

Päätös

Pelastuslaitos pystyy nopeaan ja tehokkaaseen yhteistoimintaan asianomaisten viranomaisten kanssa eritasoisissa ilmaliikenneonnettomuuksissa. Toimintaa harjoitellaan säännöllisesti.

Pelastuslaitos ylläpitää normaalin toiminnan ohella jatkuvaa valmiutta toimia tehokkaasti ja nopeasti ilmaliikenneonnettomuuksissa yhteistoiminnassa muiden viranomaisten kanssa. Yhteistoimintasuunnitelma tarkistetaan vuosittain ja yhteistoimintaharjoitus järjestetään enintään kahden vuoden välein. Osa- tai karttahojoitus järjestetään yhteistoimintaharjoitusten välisinä vuosina.

5.1.10 Suuronnettomuudet

Nykytila

Suuronnettomuuksien hallitsemiseksi vaadittavat hälytystoimenpiteet on suunniteltu vastemäärityksessä. Suuronnettomuusharjoituksia pidetään säännöllisin väliajoin.

Päätös

Suuronnettomuussuunnitelma laaditaan suunnittelukauden aikana. Suuronnettomuusvalmiuksia on testattu eri onnettomuustyyppiharjoituksilla vähintään kerran vuodessa. Niissä kohteissa, joissa on vaadittu ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitus vähintään joka kolmas vuosi.

Suuronnettomuussuunnitelma tarkistetaan palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana.

Suuronnettomuusharjoituksia järjestetään eri kohteissa vähintään kerran vuodessa niin, että onnettomuustilanteissa mukana olevat eri tahot ovat edustettuina.

5.1.11 Pelastustoiminta poikkeusoloissa

Nykytila

Poikkeusolojen pelastustoiminta perustuu normaaliolojen järjestelmiin. Pelastustoimen johtokeskus on varauduttu perustamaan normaaliolojen häiriötilanteissa Kuopion paloasemalle ja poikkeusoloissa Kotkankallion väestönsuojaan.

Pelastuslaitos huolehtii osaltaan väestönsuojeluun liittyvistä tehtävistä ja ylläpitää niiden edellyttämää valmiutta sekä sovittaa yhteen eri viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien muiden tahojen toimintaa poikkeusolojen pelastustoiminnassa. Pelastuslaitos on laatinut evakuointisuunnitelmat yhteistyössä alueen kuntien ja muiden osapuolten kanssa.

Pelastuslaitos huolehtii omatoimisen varautumisen organisoimisesta sekä yhteistoiminnasta niiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joille pelastuslaissa on määrätty velvoite osallistua väestönsuojeluun liittyviin varautumistehtäviin.

Päätös

Pelastuslaitosten johtokeskuksen ja alueen kuntien johtokeskusten yhteistyö on saumatonta ja johtokeskustyöskentelystä on laadittu toimintaohjeet.

Poikkeusolojen pelastustoimintaan käytetään pääsääntöisesti normaaliajan muodostelmien kalustoa. Tilannekuvajärjestelmä tukee johtamis- ja tiedottamistoimintaa.

Pelastuslaitosten johtokeskuksen ja alueen kuntien johtokeskusten yhteistyöstä laaditaan toimintaohjeet. Tilannekuvajärjestelmä ja ohjeet on laadittu vuoden 2016 loppuun mennessä.

Hankitaan tarvittavaa kalustoa suunnitelman mukaisesti.

5.1.12 Pelastuslaitoksen ja kuntien väestönsuojelun resurssit poikkeusoloissa

Nykytila

Kukin viranomainen, virasto ja laitos vastaavat poikkeusoloissa väestönsuojelutehtäviin tarvitsemansa henkilöstön varaamisesta ja kouluttamisesta. Kuntien johtohenkilöstön koulutuksesta huolehtii valtio yhdessä pelastusopiston kanssa.

Pelastuslaitoksen oman henkilöstön vapautukset aseellisesta palveluksesta, ns. VAP-menettely, tulisi käydä läpi ja päivittää.

Alueen kunnissa väestönsuojelutehtäviin varatun henkilöstön koulutustilanne on epäyhtenäinen.

Pelastuslaitos ylläpitää poikkeusolojen varalle tehdyt henkilö-, rakennus- ja ajoneuvovaraukset yhteistoiminnassa alueen kuntien kanssa.

Päätös

Pelastuslaitoksella ja alueen kunnissa on tarvittavat resurssit (henkilö- materiaali ja toimitilat) väestönsuojelutehtävien hoitamiseksi. Kuntien varastoista löytyvä vanhentunut väestönsuojelumateriaali on käyty läpi ja tarveharkinnan jälkeen kunnat ovat suorittaneet tarvittavat täydennys Hankinnat varusteisiinsa.

Väestönsuojelumuodostelmien koulutus- ja täydennyskoulutustarpeet sekä tavoitteet on määritelty kuntien eri toimialojen ja pelastuslaitoksen kanssa yhdessä. Samalla on kuntakohtaisesti päätetty kunkin kunnan väestönsuojeluryhmien (esimerkiksi raivaus-, muonitus- ja lääkintäryhmät) tarve ja realistiset mahdollisuudet niiden luomiseen.

Pelastuslaitos seuraa myös jatkuvasti alan teknistä kehitystä esimerkiksi väestönsuojelun hälytystekniikan suhteen, esimerkiksi kännykällä tapahtuva väestön varoittaminen. Pelastuslaitos selvittää myös mahdollisuudet omien viesti- ja hälytysyhteyksien varmentamiseen esimerkiksi yhteis-

työssä Suomen Radioamatööriliiton kanssa. Edellä mainittua järjestelyä on kokeiltu muilla pelastuslaitoksilla.

Pelastusmuodostelmien ja kuntien väestönsuojelumuodostelmien koulutustarpeiden määrittelyn jälkeen laaditaan koulutussuunnitelma, jota päivitetään ja tarkennetaan vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa.

Pelastuslaitos ja kunnat koordinoivat yhdessä kuntien henkilöstön väestönsuojelukoulutusta eri toimialojen määrittämien tavoitteiden mukaisesti.

Pelastuslaitoksen henkilöstön VAP-tilanne on ajan tasalla.

Henkilö-, rakennus- ja ajoneuvovaraustilannetta alueen kunnissa seurataan toimintasuunnitelmassa vuosittain. Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää yhdessä alueen kuntien kanssa henkilö-, rakennus- ja ajoneuvovaraustilannetta kunnilta saamiensa tietojen pohjalta. Rakennus- ja ajoneuvovarausten suhteen suoritetaan tarkempi listausten läpikäynti siinä vaiheessa kun entisen POOLERI-varausjärjestelmän korvaava tietojärjestelmä otetaan valtakunnallisesti käyttöön.

Valmiuspäällikkö yhdessä viestintätiimin kanssa selvittää mahdollisuuksia viestipuolen varautumiseen yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Samalla selvitetään myös sopimushenkilöstön hälyttämisen varmentamista täydentävillä teknologisilla ratkaisuilla.

5.1.13 Väestön suojaaminen ja varoittaminen

Väestönsuojaamisen strategian mukaan on väestön suojaamisen yleisenä tavoitteena, että väestö kyetään suojaamaan normaaliolojen onnettomuus- ja muissa vaaratilanteissa siten, että ihmishenkiä ei menetetä puutteellisten suojaamismahdollisuuksien vuoksi. Poikkeusolojen osalta tavoitteena on suojata väestöä niin hyvin kuin on mahdollista realistisesti toteutettavissa olevin järjestelyin ja kustannuksin.

Normaaliolojen onnettomuuksissa ja muissa vaaratilanteissa suojaamiskeinot ovat suojautuminen asuin- tai muihin sisätiloihin sekä suojaväistö. Riskinarvioinnin perusteella muutoin vastaavissa kohteissa varaudutaan väestönsuojien käyttämiseen myös normaalioloissa.

Poikkeusoloissa väestö varaudutaan riskiarvioiden ja uhkatilanteiden mukaisesti suojaamaan olemassa oleviin väestönsuojiiin, mahdollisimman hyvän suojan antaviin sisätiloihin tai evakuoitien avulla.

Väestön varoittamiseen tarvittavien hälytysjärjestelmien ylläpidosta vastaa pelastuslaitos. Hälytinsuojelmän ulkokaiuttimet sijoitetaan I- ja II- riskialueille ja kuntakeskuksiin (paloasemalle). Hälytysjärjestelmällä pyritään kuuluvuudessa alueiden ulkokeittoon. Erikseen määrätyt teollisuuskohteet ovat velvollisia huolehtimaan väestön varoittamisesta. Haja-asutusalueilla väestön varoittamiseen käytetään ajoneuvohälyttimiä ja sähköisiä viestivälineitä.

Pelastuslaitos varautuu suunnittelemalla evakuoinnit yhteistyössä kuntien kanssa. Pohjois-Savon evakuointisuunnitelmien yhteensovittamisesta vastaa valmiuspäällikkö.

Nykytila

Pelastustoimen alueella väestönsuojapaikkoja ei voida osoittaa kaikille maakunnan alueella asuville henkilöille. Osa suojapaikoista on työpaikkojen suojissa. Mikäli yritys tai taloyhtiö ei ole varannut väestönsuojapaikkoja olemassa olevista suojista, on yrityksissä ja taloyhtiöissä varauduttava tilapäisväestönsuojien rakentamiseen. Haja-asutusalueilla ei suojapaikkoja yleensä ole ja niillä on varauduttava suojautumaan sisätiloihin ja mahdollisuuksien mukaan tilapäissuojiiin. Kunnissa tilanne vaihtelee riippuen kuntien rakennuskannasta.

Väestönvaroittimien osalta ei I- ja II riskialueilla ole ulkokuuluvuuden osalta täyttä kattavuutta.

Päätös

Pelastuslaitos on huolehtinut osaltaan siitä, että kuntien omia rakennushankkeita toteutettaessa suojapaikkoja tulee rakennettua säädösten edellyttämällä tavalla. Pelastustoimen alueen väestönsuojat on esitetty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palotarkastustietokannassa.

Haja-asutusalueilla kyetään tarvittaessa suojautumaan sisätiloihin ja tilapäissuojiiin.

Evakuointisuunnitelmat päivitetään 2 vuoden välein.

Tehdään yhteistyötä kaavoittajien ja rakennuslupaviranomaisten kanssa niin, että väestönsuojien tarve tulee otetuksi huomioon säädösten ja ohjeiden mukaisesti.

Erityiskohteiden väestönsuojat tarkastetaan palotarkastusten yhteydessä.

Väestöhälyttimien I- ja II- riskialueiden ulkokuuluvuus tulee kattavaksi 2025 mennessä.

5.1.14 Pelastusyksiköt ja niiden vahvuudet

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitoksella on vakinaisesti miehitetyillä neljällä paloasemalla (Iisalmi, Kuopion Neulamäki, Siilinjärvi ja Varkaus) välittömässä valmiudessa pelastusyksikkö, joiden miehistövahvuus pyritään pitämään pelastussukellusohjeen mukaisena. Kuopion Petosella on synergiayksikkö, joka koostuu paloiesimiehestä, pelastajasta ja kahdesta ensihoitajasta.

Päätös

Vakinaisesti miehitettyjen paloasemien pelastusyksiköiden miehistövahvuus pyritään pitämään suunnittelukaudella vähintään 1+3 vahvuusena.

Pelastuslaitos järjestää toimintansa palvelutasopäätöskaudella niin, että pelastusyksiköiden jatkuvaa valmiutta kyetään ylläpitämään pääasiassa ilman ylityötä.

Tavoitteena on, että ensimmäisenä kohteessa olevien pelastusyksiköiden miehistövahvuus täydentyä vahvuuteen 1+3 toimintavalmiusajassa hälyttämällä pelastusyksiköitä usealta paloasemalta.

5.1.15 Erikoiskalusto

Nykytila

Kolmella paikkakunnalla (Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa) on välittömässä valmiudessa puomitikasauto, jotka hälytetään läheisyysperiaatteen mukaan alueella tarvittaviin hälytyksiin.

Kuopion toimipisteeseen on sijoitettu raivausauto ja erityyppisiä kalustokontteja, joilla pystytään tukemaan koko alueen pelastustoimintaa erityyppisissä onnettomuuksissa.

Päätös

Erikoiskaluston saanti on turvattu ja yksiköt hälytetään onnettomuuspaikalle vastesuunnitelman mukaisesti läheisyysperiaatetta noudattaen.

Selvitetään tavoitteiden ja riskien mukaisesti erikoiskaluston valmiuden tarve vuoden 2016 loppuun mennessä ja ryhdytään sen perusteella tarpeellisiin toimenpiteisiin.

5.1.16 Jälkivahinkojen torjunta

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos on tehnyt eri onnettomuustilanteissa vahinkopaikoilla jälkivahinkojen torjunnan ensitoimenpiteitä. Pääosin kyseessä ovat olleet tulipalojen, vesivahinkojen ja luonnonilmiöiden seurausten kiireelliseen vahinkojen rajoittamiseen tähtäävät toimenpiteet, joilla on pienennetty, tai jopa estetty, merkittävien sekundäärinen vahinkojen syntyminen rakennukselle, irtaimistolle, tuotantovälineille ja/tai vaihto-omaisuudelle. Toiminta on ulottunut koko Pohjois-Savon maakuntaan ja kaikilla paloasemilla on valmius aloittaa torjuntatoimenpiteet. Laajemmissa tilanteissa kohteeseen kutsutaan vahingontorjuntakalustoa Varkauden, Kuopion tai Iisalmen paloasemilta, joilla on toimintaa varten varustetut kalustokontit.

Pelastuslaitos on Vahinkoalan auktorisointiryhmän (VAR) ensivaiheen jälkivahinkojen torjuntaan auktorisoima pelastuslaitos ja on solminut paikallisten vakuutuslaitosten kanssa erillissopimukset kiireellisten ensivaiheen torjuntatehtävien hoitamisesta alueellaan. Sopimukset on viiemeksi uudistettu 20.3.2014.

Päätös

Pelastuslaitos jatkaa jälkivahinkojen ensivaiheen torjuntatyötä samassa laajuudessa myös tulevaisuudessa. Kalustoa kehitetään tarpeen mukaan, henkilöstön tietotaidon ylläpidosta huolehditaan määrääjoin pidettävien koulutuksin ja jatkokoulutusta erityistehtäviin järjestetään tarpeen mukaan. Yhteistyötä sopimuskumppaneiden kanssa pidetään yllä molemminpuolisella yhteydenpidolla.

Jälkivahinkojen ensivaiheen torjuntatyötä tehdään ja kehitetään koko palvelutasopäätöskauden ajan.

5.2 Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastuslaitoksen käytettävissä olevista voimavaroista on muodostettu hälytysvasteet pelastusyksikkö-, pelastusryhmä-, pelastusjoukkue-, pelastuskomppania- ja pelastusyhtymälähdöille. Kaluston ja muun valmiuden osalta pelastuslaitos varautuu myös laajempiin viranomaisyhteistyötä edellyttäviin onnettomuuksiin. Johtamistilat ja -välineet, viestiyhteydet, suunnitelmat, seuranta- ja taltiointivälineet sekä muu erikoiskalusto tulee olla pelastustoimen organisaation käytettävissä välittömästi onnettomuuden tapahduttua.

Pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomainen tai muu palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen. Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Pelastustoiminnan johtaja voi muodostaa avukseen muiden viranomaisten, laitosten ja pelastustoimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän. Pelastustoiminnan johtaja voi myös kutsua asiantuntijoita avukseen.

Pelastustoiminnan muodostelmat on esitetty Pohjois-Savon pelastuslaitoksen riskianalyysiasiakirjassa. Yleisperiaatteena on se, että jokaisen muodostelman johtaja voi tarvittaessa johtaa seuraavaksi suurempaa pelastusmuodostelmaa.

5.2.1 Pelastusmuodostelmien johtaminen

Nykytila

Pelastusryhmän ja –yksikön johtajana toimivat päätoimisen henkilöstön lisäksi ne sivutoimiset henkilöt, joilla on yksikönjohtajan pätevyys. Yksikönjohtajana voi toimia palokuntaan kuuluva henkilö siihen saakka, kunnes pelastusviranomainen ottaa toiminnan johtaakseen.

Pelastusjoukkueen johtajana toimii pääsääntöisesti päätoiminen päällystöviranhaltija. Hälytysvasteet on laadittu siten, että myös naapuripaloasemien päällystöviranomaiset saavat hälytyksen ja voivat läheisyysperiaatteen mukaisesti ryhtyä johtamaan onnettomuustilannetta. Päällystöviranhaltijat toimivat samanaikaisesti yksikönjohtaja-/päällystövarallaolossa ja johtavat tarvittavaa pelastusmuodostelmaa.

Mikäli pelastusjoukkueen johtaja saapuu onnettomuuspaikalle muuta muodostelmaa myöhemmin, on onnettomuuspaikalla olevan yksikönjohtajan varauduttava johtamaan pelastusjoukkuetta tilannepaikan johtajana päätoimisen päällystöviranhaltijan määräyksen mukaisesti.

Kaikilla pelastuslaitoksen viidellä päällystöpäivystysalueella on tavoitteena pitää yllä jatkuvaa päällystövarallaoloa. Henkilöstövajaustilanteissa Kuopion palomestari on hoitanut tilapäisesti muidenkin alueiden päällystöpäivystystä.

Pelastuskomppanian johtajana toimii päällystötutkinnon (AMK-, päällystö- tai palomestarityö) omaava henkilö. Ellei päivystysalueella ole tavoitettavissa toimiohjeen mukaista komppanianpäällikköä, pelastustoimintaa johtaa Kuopion paloaseman päivystävä palomestari.

Suurissa onnettomuuksissa, joissa tarvitaan pelastusyhtymää (vähintään kahta pelastuskomppaniaa), pelastustoimintaa johtaa päällystötutkinnon suorittanut pelastusjohtaja, päällikköviranhaltija tai päivystävä palomestari. Johtamisen avuksi varaudutaan perustamaan esikunta ja tarvittaessa toiminta-alueen johtoelin. Suuronnettomuudet johdetaan tarvittaessa Kuopion paloasemalla sijaitsevasta pelastustoimen johtokeskuksesta.

Suuronnettomuksiin varaudutaan hälytysvastesuunnittelussa siten, että onnettomuuskohteeseen hälytetään pelastuskomppania- tai pelastusyhtymätason muodostelmat onnettomuuskohteen lähimmiltä paloasemilta. Lisäksi hälytetään esikuntaryhmään nimetyt päällystöviranhaltijat. Suuronnettomuuden aikaiset valmiussiirrot suoritetaan tapauskohtaisesti alueelliset riskit ja valmius huomioiden.

Valmius toimia suuronnettomuustilanteissa perustuu mm. koulutukseen, harjoitteluun, riskienarvioinnin perusteella tehtyihin kalustohankintoihin sekä huolellisesti laadittuihin hälytysohjeisiin ja johtamissuunnitelmiin, joissa huomioidaan myös viestiyhteyksien, viranomaisyhteistyön ja huollon vaatimat järjestelyt.

Päätös

Pelastustoimen johtokeskus ylläpidetään nykyaikaisilla johtamisen työtä helpottavilla välineillä, jotka mahdollistavat muun muassa reaaliaikaisen tilannekuvan muodostamisen. Johtokeskustoiminta siirretään poikkeusoloissa suojatiloihin.

Pelastuslaitoksen pelastusyksikön- ja pelastusryhmänjohtajat kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusryhmää ja -yksikköä sekä pelastusjoukkuetta ja sopimuspalokuntien yksikönjohtajat kykenevät johtamaan pelastusyksikköä ja käynnistämään pelastusjoukkueen johtamistoiminnan.

Kaikki päällystövarallaolijat ja päivystävät palomestarit kykenevät johtamaan tehokkaasti pelastusjoukkuetta ja pelastuskomppaniaa. Päällystöpäivystäjinä toimiville järjestetään vuosittain johtamisvalmiuksia kehittäviä koulutustapahtumia ja testit. Eriksen nimetyt pelastusviranomaiset huolehtivat pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskustoiminnasta.

Johtamiskoulutusta järjestetään vuosittain eri kohderyhmille. Koulutuksen kohteena ovat päätoimiset, sivutoimiset ja sopimuspalokuntien pelastusmuodostelmien johtajat.

Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten ylläpitämää Kuopion hätäkeskusalueen ISTIKE tilannekeskuksen tilannekuvaa, seuranta ja analysointia kehitetään vuoden 2016 loppuun mennessä siten, että pelastuslaitoksen johtokeskuksessa on käytössä mahdollisimman reaaliaikainen tilannekuva. Tilannekuvaa jaetaan tarvittaessa toisten toimijoiden tilannekeskuksille, kunnille ja muille yhteistyökumppaneille.

5.2.2 Päälystön päivystys- ja varallaolojärjestelyt

Nykytila

Paloasemakohtainen riskien arviointiin perustuva pelastustoiminnan valmius perustuu päivystys- ja varallaolojärjestelyiden lisäksi myös henkilöstön hälyttämiseen ilman varallaolovelvoitetta. Sivutoimisesta ja vapaaehtoisesta henkilöstöstä osallistuu hälytykseen yleensä noin 1/3 paloaseman kokonaisvahvuudesta.

Pelastuslaitoksen alue on jaettu Varkauden, Kuopion, Suonenjoen, Nilsin ja Iisalmen päälystöpäivystysalueisiin. Kuopion päivystysalueen päivystävänä palomestarina ja samalla koko pelastuslaitoksen päällikköpäivystäjänä (P2) toimii Kuopiossa päivystävä palomestari. Kuopion päivystävä palomestari on ainoa ympäri vuorokauden (24/7) paloasemalla valmiudessa oleva päivystävä palomestari. Muilla päivystysalueilla virka-ajan ulkopuolella päivystävä palomestari toimii vapaamuotoisen varallaolon kautta. Päivystysalueen varalla oleva päivystävä palomestari toimii samalla paloasemansa yksikönjohtajavarallaolossa. Palomestari päivystys voidaan tarvittaessa hoitaa myös toiselta päivystysalueelta tai yhteistoimintasopimuksen mukaisesti toisen pelastuslaitoksen toimesta.

Erillistä päällikköpäivystysjärjestelmää (P2-päivystys) ei ole. Virka-ajan ulkopuolella esikuntatyöskentelyn käynnistymistä ei ole varmistettu. Esikuntahälytys lähetetään vapaalla oleville päälystöviranhaltijoille, joilla ei ole varallaolovelvollisuutta. Työvuorossa olevat pelastustoimen viranhaltijat osallistuvat pelastustoiminnan johtamiseen pelastusjohtajan vahvistaman toimiohjeen mukaisesti.

Kaikkien kuntien paloasemalla pyritään ylläpitämään jatkuvaa yksikönjohtajavalmiutta. Lähekkäin sijaitsevat paloasemat voidaan hoitaa yhteisellä yksikönjohtajavarallaolijalla (esim. Karttula ja Tervo). Virka-ajan ulkopuolella ympärivuorokauden miehitettyjä paloasemia lukuun ottamatta vapaamuotoinen varallaolo hoidetaan päätoimisen ja sivutoimisen henkilöstön toimesta.

Päälystön eläköityminen asettaa haasteita koko alueen päälystötehtävien hoitamiseen.

Pelastusjohtaja tai pelastuspäällikkö voi tarvittaessa päättää paloasemilla järjestettävästä miehistötason varallaolosta esimerkiksi juhlapyhien, suurten yleisötilaisuuksien tai metsäpalovaroitustilan aikana.

Itä- ja Kaakkois-Suomen (Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon) pelastuslaitokset ovat tehneet yhteistoimintasopimuksen yhteisestä tilannekeskuksesta ISTIKE, joka päivystää (24/7) vuorotellen viikon kerrallaan pelastuslaitosten johtokeskuksessa.

Päätös

Esikuntatyöskentelyyn, tilannekuvan ylläpitämiseen ja johtamisen tukitoimintoihin kehitetään malli, jossa tarvittavat toiminnot pystytään aloittamaan työ- ja varallaolovuorossa olevien pelastusviranomaisten toimesta. Tilannekuvan ylläpidon aloittaa yhteistyösopimuksen mukaisesti ISTIKE –päivystäjä, kunnes pelastuslaitoksen johtokeskus ottaa sen hoitaakseen. ISTIKE –päivystys toimii viikon kerrallaan viiden pelastuslaitoksen johtokeskuksessa.

Kuopion hätäkeskusalueen pelastuslaitosten johtamisen yhteistoimintaa kehitetään sopimalla yhteinen Itä-Suomen päivystävä päällikkö ISP21 –järjestelmä. Tarkoituksena on, että ISP21 toimii ISTIKE –vuoron aikana koko hätäkeskusalueella päivystävänä päällikkönä.

Päällikköpäivystäjä vastaa siitä, että pelastustoimintaa johdetaan suuremmissa onnettomuustilanteissa suunnitellusti, vastaa valmiuden kohottamisesta, vastaa osaltaan tiedottamisesta ja tukee pelastuslaitosten toimintaa muun muassa häiriö- ja kriisitilanteissa.

Päivystävän palomestarin varallaolajärjestelmää kehitetään edelleen päällystön henkilöstörakenteen ja toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla huomioiden yhteistoimintasopimukset. Pelastustoiminnan valmiutta järjestettäessä pyritään siihen, että kussakin varallaoloringissä on vähintään viisi henkilöä.

Päällystön päivystyksestä ja -varallaolosta päätetään tarkemmin pelastuslaitoksen pelastusjohtajan toimiohjeella.

Päällystön päivystys- ja varallaolajärjestelmä sovitaan vuonna 2016.

5.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Nykytila

Onnettomuusriskin perusteella on suunniteltu riskin hallitsemiseksi eri viranomaisilta vaadittavat toimenpiteet, jotka on otettu huomioon hälytysohjeissa ja niiden vastesuunnittelussa. Suuronnettomuustilanteissa pelastusmuodostelmien hälyttäminen saattaa vaatia yhteistyötä vähintään kahden eri hätäkeskuksen välillä. Eri hätäkeskuksilla ei ole kokonaiskäsitystä kaikista toisen hätäkeskuksen alueella olevista pelastustoimen käytettävissä olevista yksiköistä.

Pohjois-Savon hätäkeskukselle on tehty pelastustoimen alueen yhtenäiset hälytysohjeet. Hälytysohjeita päivitetään jatkuvasti kun riskienarvioinnin tuloksena ilmenee muutostarvetta uusien kohteiden, rakennettavien taajamien ja liikenneyhteyksien vuoksi.

Pelastuslain mukaan kuntien velvollisuutena on sammutusveden järjestäminen alueen pelastustoimen tarpeisiin. Sammutusvesijärjestelyt ja suunnitelmat perustuvat pääosin pelastusajoneuvoilla kuljetettavan sammutusveden lisäksi kuntien ylläpitämiin vesijohtoverkostoihin, vesiasemiin, paloposteihin ja luonnonvedenotto paikkoihin. Tulipalotilanteessa voidaan vesijohtoverkostosta saada taajamissa sammutusvettä riittävästi vain suuremmista vesilaitoksista ja niiden runkoputkistoista.

Uusi vesihuoltolaki ei edellytä kuntia laatimaan erillistä sammutusveden hankintasuunnitelmaa. Tämän johdosta tulee Pohjois-Savon pelastuslaitoksen laatia sammutusveden saannin turvaava erillinen suunnitelma alueen kuntien kanssa. Perinteisestä palopostijärjestelmästä pyritään siirtymään ns. vesiasemiin. Sammutusvesisuunnitelma on laadittu 15.5.2013.

Öljyvahinkojen torjunnasta huolehditaan voimassaolevan pelastuslaitoksen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen öljyntorjuntasuunnitelma on hyväksytty 25.3.2015 ja vahvistettu 23.6.2015.

Päätös

Pelastustoiminnan suunnitelmat päivitetään pelastuslain, pelastuslaitoksen strategian ja muuttuvan toiminnan edellyttämällä tavalla. Suunnitelmat pidetään vuosittain ajan tasalla.

Yksityiskohtaisempi pelastustoiminnan suunnitelma (kohdekortti) on tehty merkittävimmistä riskikohteista.

Pelastustoiminnan suunnitelmat päivitetään pelastuslain edellyttämässä aikataulussa. Pelastuslaitoksen valmiussuunnitelmaa päivitetään jatkuvasti ja siinä otetaan huomioon erityisriskien vaatimat toimenpiteet.

Kohdekorttia yksityiskohtaisempi pelastustoiminnan suunnitelma on tehty johtamisjärjestelmään. merkittävimmistä riskikohteista vuoden 2016 loppuun mennessä.

6. Yhteistoiminta

Hätäkeskusuudistuksen myötä yhteistyö eri viranomaisten kanssa on lisääntynyt. Näitä ovat erityisesti poliisi-, sosiaali- ja terveysviranomaiset sekä puolustusvoimat ja rajavartiolaitos.

Pelastuslaitoksen pääsidosryhmät viranomaistaholla ovat: Ministeriöt ja aluehallintoviranomaiset, poliisi, sairaanhoitopiiri, ELY-keskus, Hätäkeskus, kuntien viranomaiset ja kuntien eri toimialoista vastaavat virastot ja laitokset.

6.1 Muut pelastustoimen alueet

Nykytila

Pohjois-Savon pelastuslaitos on solminut sopimukset yhteisestä ISTIKE –tilannekeskuksesta Itä- ja Kaakkois-Suomen pelastuslaitosten kanssa ja pelastustoiminnasta kaikkien naapuripelastuslaitosten kanssa. Lisäksi palokuntasopimukset on laadittu vapaaehtoisten palokuntien kanssa ja yhteistoimintasopimukset on laadittu järvipelastusseurojen ja puolustusvoimien kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on valtakunnallisessa yhteistyössä muiden pelastustoimen alueiden kanssa pelastusjohtajien kesken sekä eri palvelualueilla ja pelastuslaitosten välisessä verkostossa ns. kumppanuusverkostossa suunnittelemassa valtakunnallista yhteistoimintaa pelastustoimessa. Kumppanuusverkosto kokoontuu neljään eri työryhmään vähintään kolme kertaa vuodessa.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitos tekee suunnitelmallista ja tavoitteellista yhteistyötä kaikkien pelastustoimen alueiden sekä maakunnassa toimivien viranomaisten ja pelastustoimeen osallistuvien järjestöjen kanssa.

Suunnittelukaudella jatketaan naapuripelastuslaitosten kanssa yhteistyötä ISTIKE –tilannekeskuksen ja päivystävän päällikön ISP21 suunnittelussa ja toteutuksessa, pelastustoiminnan yhteistoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä pelastustoimen eri osa-alueiden suunnittelussa, seurannassa ja kehittämisessä.

Yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa jatketaan kumppanuusverkostossa valtakunnallisella tasolla.

Kaikkien Pohjois-Savon maakunnassa pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen kanssa uusitaan tarvittaessa yhteistoimintasopimukset suunnittelukaudella.

7. Valmiussuunnittelu

Valmiuslain mukaan tulee valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion liikelaitosten ja muiden valtion viranomaisten sekä kuntien valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muin toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Nykyisin on havaittu, että yhteiskunnan toiminta voi häiriintyä merkittävästi myös tilanteissa, jotka eivät täytä poikkeusolojen tunnusmerkistöä. Tällöin puhutaan normaaliolojen häiriötiloista ja erityistilanteista, jotka on määritelty yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa.

Pelastuslaitoksen valmiussuunnittelun on tarkoitus varmistamaa, että pelastuslaitoksen perustehdävät pystytään hoitamaan myös poikkeusoloissa ja normaaliaikojen häiriötilanteissa.

Kuntien valmiussuunnittelun tavoitteena on, että kunta pystyy tuottamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta tärkeät palvelut ja täyttämään lakisääteiset tehtävänsä kaikissa olosuhteissa. Jotta kunnat pystyvät tuottamaan nämä palvelut, tarvitsevat ne riittävät resurssit, jotka ovat käytettävissä näissä tilanteissa.

Nykytila

Valmiuslaissa on kunnille ja kuntien toimialoille määrätty valmiussuunnittelu- ja varautumistehtäviä. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisessa on kunnilla merkittävä rooli peruspalvelujen tuottajana.

Poikkeusoloissa varautumista johtaa, valvoo ja yhteen sovittaa valtioneuvosto sekä kukin ministeriö hallinnonalallansa. Kunnanjohtajat vastaavat kunnissaan varautumisesta ja valmiussuunnittelusta. Osassa alueen kunnista on kunnanjohtajan tueksi nimetty erikseen varautumisasiosta vastaava henkilö.

Valmiussuunnittelutilanne alueen kunnissa on vaihteleva.

Päätös

Pelastuslaitos tukee kuntien valmiussuunnittelua kuntien kanssa sovitulla tavalla. Kuntia kannustetaan päivittämään toimialakohtaiset valmiussuunnitelmansa palvelutasopäätöskauden aikana. Tarvittaessa pelastuslaitos toimii asiantuntijana ja tukena kyseisessä päivitystyössä.

Pelastuslaitos pyrkii järjestämään alueensa kunnille kerran vuodessa varautumiseen liittyvän seminaarin, jossa keskitytään kulloinkin ajankohtaiseen teemaan ulkopuolisten alustajien esitysten pohjalta. Järjestelyvastuu tilaisuuksista on valmiuspäälliköllä.

Yhteistyössä kuntien kanssa on aloitettu maakunnallinen varautumisstrategian laadinta. Tätä työtä jatketaan. Kuntien valmiusvastaavien tilanne kartoitetaan ja pidetään ajan tasalla. Kuntia kannustetaan laatimaan ja päivittämään toimialakohtaisia valmiussuunnitelmiaan. Pelastuslaitos varautuu tukemaan tätä työtä asiantuntijuudellaan tarvittaessa.

Käynnistetään vuotuisten kuntien varautumisseminaarien pitäminen vuoden 2016 aikana.

8. Ensihoitopalvelut

Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon alueella yhteistyössä Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kanssa, toiminnasta laaditun yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pelastuslaitoksen tuottamiin ensihoitopalveluihin sisältyy ensihoitotoiminta (ensihoitoyksiköt) sekä ensivastetoiminta. Ensihoito-, sekä ensivastetoiminnan sisältö, yksiköt, asemapaikat ja yksiköiden taso on määritelty kulloinkin voimassa olevassa ensihoidon palvelutasopäätöksessä sekä pelastuslaitoksen ja sairaanhoitopiirin välillä tehdyssä yhteistoimintasopimuksessa. Ensihoitopalvelut on oma sektorinsa pelastuslaitoksessa ja sillä on oma talous.

Päätös

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää ensihoitopalvelun tuotantoaan niiden asemapaikkojen ja yksiköiden osalta, jotka on kuvattu ensihoidon palvelutasopäätöksessä sekä yhteistoimintasopimuksessa.

Pelastuslaitoksen tuottamaa ensivastetoimintaa kehitetään parantamalla henkilöstön osaamista-
soa ja yhtenäistämällä ensivasteyksiköiden kalustoa.

Terveysterveystoimintaviranomaisten kanssa tehdään säännöllisesti yhteistyötä osallistumalla koko Pohjois-Savon alueen ensihoitotoiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun sekä osaltaan ensihoidon palvelutasopäätöksen valmisteluun.

Pelastuslaitos pyrkii edelleen kehittämään tuottamiaan ensihoitopalveluitaan. Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja laadun varmistaminen tapahtuvat yhdessä ensihoidon järjestämisvastuussa olevan terveydenhuoltoviranomaisen kanssa.

Pelastuslaitoksella on valmius laajentaa ensihoitopalveluiden tuottamista osaltaan Pohjois-Savon alueella.

9. Resurssit ja tukipalvelut

9.1 Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Pelastustoimen vaikuttavuuden ja toimintatapojen kehittäminen edellyttää systemaattista seurantaa sekä osallistumista alaa palveleviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Pelastuslaitos ja pelastuslaitoksen henkilöstö osallistuvat erilaisiin valtakunnallisiin ja kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Tutkimus- ja kehittämistoimintaa tulee kehittää sisällöllisesti sekä projektin hallinnan kannalta.

Päätös

Uusia toimintatapoja on kehitetty yhteistyökumppaneiden kanssa. Tutkimus- ja kehittämistoiminnassa saatuja tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen toiminnassa. Pelastuslaitoksen sisäisiä kehitysprojekteja varten on perustettu projektipankki, joka mahdollistaa käynnissä olevien projektien seuraamisen ja valmistuneiden projektien tuloksien hyödyntämisen. Hyödynnetään olemassa oleva projektiohjeistus tutkimus- ja kehittämishankkeiden läpiviennistä (dokumentointi, suunnittelu, toteutus, raportointi, viestintä jne.) erityisesti uusissa, alkavissa hankkeissa (2016-).

Tutkimus- ja kehittämistoiminta on osa kaikkia pelastuslaitoksen keskeisimpiä toimintaprosesseja. Toimintaa kehitetään esimerkiksi valtakunnallisissa pelastusjohtajien kokouksissa ja kumppanuusverkoston avulla. Valtakunnallisessa kumppanuusverkostossa ovat edustettuina pelastuslaitoksen turvallisuus-, pelastustoiminta-, ensihoito- ja tukipalvelutoiminnot. Pelastuslaitoksen henkilöstö osallistuu valtakunnallisiin ja kansainvälisiin alan tutkimus- ja kehittämishankkeisiin. Pelastuslaitoksen nimeämä yhdyshenkilö on aktiivisesti mukana valtakunnallisessa pelastuslaitosten tutkimus- ja kehittämisverkostossa (2016-).

Tutkimus- ja kehittämishankkeista viestitään sekä omalle henkilöstölle sisäisessä intranetissä että pelastuslaitoksen sidosryhmille internetsivuilla. Pohjois-Savon pelastuslaitoksella hankkeiden vastuuhenkilöt viestivät sidosryhmille hankkeiden tavoitteista, tuloksista ja ajankohtaisista asioista pelastuslaitoksen internetsivuilla. Myös Pohjois-Savon pelastuslaitoksen projektikalenterissa ja intranetissä kuvataan toiminnan kehittämiseksi suunnitellut kehittämishankkeet ja -projektit. Kehittämishankkeiden ja -projektien toteutumista seurataan päivittämällä projektikalenterin toteumaa säännöllisesti (2016-).

9.2 Henkilöresurssit ja henkilöstöjohtaminen

Pelastustoimintaan osallistuva henkilömäärä on suhteutettu ja sijoitettu pääasiassa alueen riskien ja toiminnan perusteella. Muodolliset kelpoisuusehdot täyttävien hakijoiden rekrytointi voi olla haasteellista erityisesti pienillä paloasemilla. Sivutoimisen henkilöstön määrä on laskenut viime vuosina Pohjois-Savon pelastuslaitoksella. Sivutoimisen henkilöstön määrän ylläpitämiseksi riittävänä paloasemilla järjestetään palokuntanuorisotoimintaa viikkoharjoituksineen ja kesäleireineen. Nuoriso-osastolaiset saavat koulutuksessaan merkittävästi kansalaisosaamista häiriö- ja onnettomuustilanteissa toimimiseksi.

Pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden lakisääteiset ja sopimuksen mukaiset pidemmät virkavapaat sekä vuosilomat aiheuttavat ajoittain ongelmia pelastustoiminnan palvelutason ylläpitämisessä.

Henkilöstösuunnitelmassa on otettu huomioon ikääntymisen, osatyökykyisyyden ja erilaisten poissaolojen aiheuttama vaje. Tavoitteena on tuottaa tässä palvelutasopäätöksessä kuvatut pelastuslaitoksen palvelut talousarviossa esitetyillä henkilöresursseilla, jotka ovat vuonna 2014 242 vakinaista ja 44 väliaikaista. Henkilötyövuosia vuonna 2014 oli yhteensä 284. Lisäksi pelastuslaitoksen palveluksessa on noin 526 sivutoimista pelastushenkilöä. Pelastuslaitoksen paloasemien ja eri tehtäväalueiden henkilöstöresurssit kuvataan toisaalla.

Strategioita toteutetaan ja toimintaa johdetaan prosessien mukaisesti hyvällä yhteistyöllä, yhteisillä toimintatavoilla ja toimintaa oikein arvioimalla. Toiminnan tehokkuuden kehittämisen rinnalla on panostettava motivoituneeseen ja työstään innostuneeseen, osaavaan henkilöstöön sekä hyvään esimiestyöhön.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstöjohtamisen tavoitteena on motivoitunut ja työstään innostunut, osaava henkilöstö sekä hyvä esimiestyö.

Pelastustoimen kiinnostavuuteen ja pelastuslaitoksen maineeseen hyvänä työnantajana kiinnitetään huomiota työhyvinvoinnin lisäksi myös ulkoisessa viestinnässä. Sivutoimisia ja nuoriso-osaston henkilöstöä rekrytoidaan. Viestinnässä tuodaan esille pelastustoimi houkuttelevana ammattialana ja vapaaehtoishenkilöstön sivutoimena sekä nuorisotoiminnan tuottamana merkittävänä kansalaisosaamisena.

Pelastuslaitoksen virkarakenne ja työtehtävät suunnitellaan palvelutarpeen mukaisesti. Tilanteen vaatiessa otetaan huomioon henkilöiden työkyky ja ikääntymisen aiheuttamat ongelmat. Avoimeksi tulevat virat ja toimet täytetään henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Henkilöstön sisäistä liikkuvuutta kehitetään mm. sijaisuuksien kautta.

Strategista henkilöstöjohtamista ohjaavat Kuopion kaupungin henkilöstöstrategia, Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstösuunnitelma sekä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen työyhteisön kehittä-

tämissuunnitelma, joka päivitetään vuonna 2016 tehtävän henkilöstökyselyn pohjalta huomioiden keskeiset, esiin nousevat kehittämiskohteet. Kehittämiskohteiden perusteella suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet vuosille 2016–2019 hyödyntäen tarvittaessa asiantuntijoita.

Henkilöstön osallistamista oman työnsä ja laajemmin pelastuslaitoksen toiminnan kehittämiseen mahdollistetaan mm. aloitetoiminnalla, tiimityöllä sekä erilaisiin projekteihin ja työryhmiin osallistumisella. Myös sisäinen intranet tarjoaa mahdollisuuden kehittämisideoiden esittämiselle ja ideoiden jatkotyöstämiselle. Pelastuslaitoksen ja Kuopion kaupungin sisäinen intranet on keskeinen kanava myös työyhteisöviestinnässä esimiesten toteuttamien yksikköpalavereiden, apellien, tiedotteiden ja sähköpostin lisänä.

Pelastuslaitos järjestää ja tukee henkilöstön osaamisen kehittämistä eri keinoin. Koulutusta toteutetaan sekä sisäisellä että ulkoisella koulutuksella: keskeisiä keinoja osaamisen kehittämiseksi ovat perehdyttäminen, työssä oppiminen, mentorointi, projektit, oppisopimuskoulutus sekä ammatillinen täydennyskoulutus. Esimiehiä koulutetaan erilaisten koulutusmahdollisuuksien avulla ja tukea esimiestyöhön tarjotaan tarvittaessa.

Koulutussuunnitelmat tehdään paloasemittain ja koulutustapahtumia sekä niihin osallistumista seurataan henkilökohtaisesti. Kehityskeskustelujen yhteydessä kartoitetaan osaamistaso ja laaditaan henkilökohtainen kehityssuunnitelma. Kehityskeskustelut pidetään ja henkilökohtainen kehityssuunnitelma tarkistetaan vuosittain vuodenvaihteessa.

Sivutoimisen henkilöstön ja sopimuspalokuntien koulutus on suunniteltu ja toteutettu siten, että henkilöstöllä on riittävät tiedot ja taidot hoitaa tehtävänsä tehokkaasti sekä turvallisesti. Sopimuspalokuntien peruskoulutus hoidetaan palokuntasopimusten mukaisesti.

Yhteistoiminta on keskeinen osa henkilöstöjohtamista. Yhteistoiminnan foorumina toimii Kuopion kaupungin yhteistyötoimikunnan lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitoksen oma työhyvinvointitoimikunta, jossa käsitellään mm. työsuojelua ja työhyvinvointia koskevia asioita yhdessä työnantajan, työsuojeluvaltuutettujen ja ammattiyhdistysten edustajien kanssa.

Pelastuslaitos ja työterveyshuolto tekevät tiivistä yhteistyötä henkilöstön työkyvyn ja työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Pohjois-Savon pelastuslaitoksen henkilöstön käytettävissä on yleislääkäritasoinen, työterveyspainotteinen sairaanhoitopalvelu. Työterveyshuollon toimintasuunnitelmissa määritellään työterveyshuoltopalveluiden taso ja suunnitelmat päivitetään vuosittain.

Työpaikkaselvityksiä tehdään 3-5 vuoden välein tai kun olosuhteet muuttavat tai vaativat selvitystä. Työpaikkaselvitykseen kuuluu työn ja työolosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden selvittäminen ja arviointi työpaikkakäynnein ja muita työterveyshuollon menetelmiä käyttäen.

Henkilöstön työkykyä ja työhyvinvointia seurataan määräaikahein tarkastuksin ja aina tarvittaessa. Operatiivisen pelastushenkilöstön fyysinen toimintakyky testataan säännöllisesti ohjeistuksen mukaisesti. Henkisen työhyvinvoinnin turvaamiseksi pelastuslaitoksella on käytössään defusing-

toiminta, jonka tarkoituksena on traumaattisten kokemusten välitön purku. Tarvittaessa hyödynnetään myös työterveyspsykologin palveluita.

Työtapaturmia ennaltaehkäistään mm. ohjeistamalla ja perehdyttämällä henkilöstöä, kiinnittämällä huomiota läheltä piti – tapahtumien raportoimiseen ja pelastustoimen ja ensihoidon riskienarviointityökalun ”Pera” aktiiviseen käyttöön. Työsuojeluohjelmat pidetään ajan tasalla.

Henkilöstöhallinnossa kehitetään henkilöstöjohtamista tukevia toimintaprosesseja ohjeiden muo-
dossa, kouluttamalla esimiehiä sekä luomalla tarvittaessa toimintamalleja hallinnollisiin asioihin.

9.3 Talous

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen pelastustoiminta rahoitetaan 94,5 %:sti kuntien maksamilla yhteistoimintasopimukseen perustuvilla maksuosuuksilla. Vuoden 2016 maksuosuudet ovat n. 18,5 milj. €. Muut tuotot koostuvat palvelujen myyntituotoista, joista ensivastetulot ovat merkittävin tuloerä, rahoitusosuuksista öljyntorjuntakuluihin, tarkastusmaksutuotoista sekä erheellisten paloilmoitintehtävien ja koulutustoiminnan tuloista. Muiden tuottojen arvioitu määrä vuodelle 2016 on n. 1,1 milj. €.

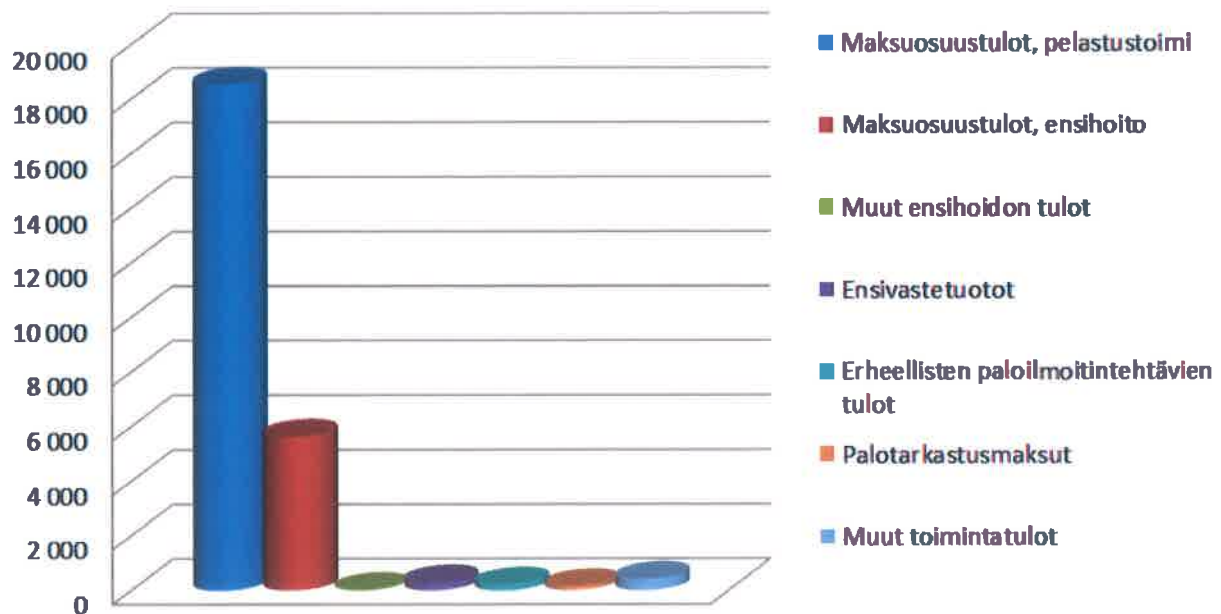
Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalveluita Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille, joka yhteistoimintasopimukseen perustuen maksaa ensihoidon kulut. Vuoden 2016 tuloarvio on 5,6 milj.€. Muista ensihoidon tuloja ovat kaluston myyntituotot ja Kelan korvaukset työterveyshuollon kululuihin.

Pelastuslaitoksen käyttötaloustalouksista 73 % on henkilöstökuluja, 13,7 % tarvikkeiden ja palvelujen ostokuluja, 13 % vuokria ja muiden kulujen osuus on 0,3 %.

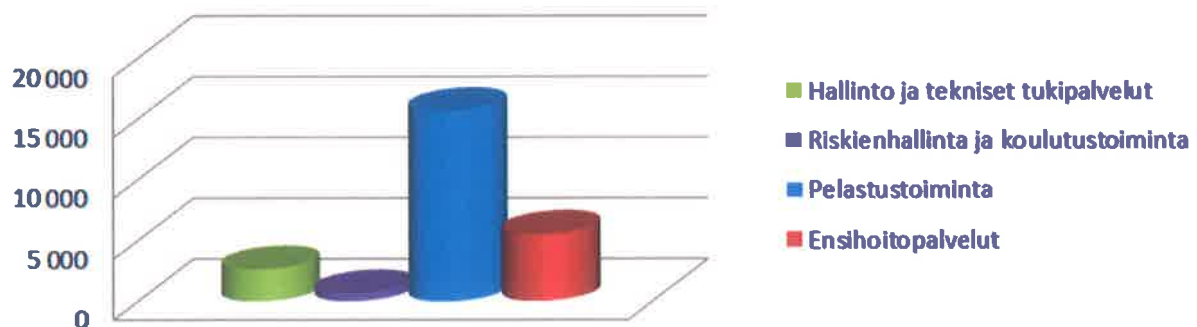
Investointien nettomenot ovat vuositasolla alle miljoona euroa.

Toimintatulojen jakautuminen 2016, 1000 €

(sisältää myös investointien rahoituksen)

Käyttötalousmenojen jakautuminen 2016, 1000 €

Pohjois-Savon pelastuslaitos on kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö Kuopion kaupungin kirjanpidossa ja noudattaa talouden pidossa Kuopion kaupungin ohjeita. Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta hyväksyy pelastuslaitoksen talousarvioesityksen kuntia kuultuaan, jonka jälkeen Kuopion kaupunginvaltuusto vahvistaa pelastuslaitoksen talousarvion. Yhteistoimintasopimuksella on sovittu kustannusten jaosta kuntien kesken.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen toiminta on tuloksellista ja talouden suunnittelu ja toteutus linjataan huomioiden kuntatalouden yleinen kehitys. Pelastuslaitoksen talousarvio ohjaa pelastuslaitoksen toimintaa.

9.4 Hallintopalvelut

Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Kuntakonsernilla tarkoitetaan niiden yhteisöjen kokonaisuutta, jotka on sisällytetty kunnan konsernitaseeseen. Pohjois-Savon pelastuslaitos on Kuopion kaupungin erillinen taseyksikkö.

Kuopion kaupungin toimielimiä ovat kaupunginvaltuusto, kaupunginhallitus, lautakunnat, johtokunnat ja muut johtosäännöllä määrätyt toimielimet. Kaupunginvaltuusto päättää mm. kaupungin strategiasta, toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä hyväksyy kaupungin tilinpäätöksen. Kaupunginhallitus johtaa kaupungin hallintoa ja taloutta ja vastaa sen toiminnan tuloksellisuudesta ja edunvalvonnasta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin yleisestä johtamisesta ja kehittämisestä kaupunginvaltuuston hyväksymien tavoitteiden, suunnitelmien ja päätösten mukaisesti, vetovoimaisuuden palvelualueesta sekä konsernipalveluista.

Kaupungin hallinnon johtamista varten ovat kaupunginhallituksen alaisina kaupunginjohtaja ja palvelualuejohtajat. Kaupungin johdon muodostavat kaupunginjohtaja, palvelualueiden johtajat, asiakkuusjohtajat ja palvelupäälliköt.

Lautakunta hoitaa tehtäviä tietyllä hallinnonalan kokonaisuudella. Lautakuntien ja johtokuntien toiminnasta määrätään niiden johtosäännöissä. Kaupunginhallitus nimeää oman edustajan kuhunkin lautakuntaan. Edustajalla on kokouksessa puhevalta mutta ei äänivaltaa. Kuopiossa on yhdeksän lautakuntaa, joista yksi, alueellinen lautakunta on Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta.

Pohjois-Savon aluepelastuslautakunta toimii Kuopion kaupunginvaltuuston ja Kuopion kaupunginhallituksen alaisuudessa. Lautakuntaan kuuluu 9 jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Lautakunnan jäsenet ja varajäsenet valitaan sekä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimetään Pohjois-Savon alueellisen pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Lautakunta on asemaltaan kuntalain (410/2015) 51§:n tarkoittama lautakunta.

Aluepelastuslautakunnan tehtävänä on mm. hyväksyä kuntien pelastustoimen palvelutasot kuntia kuultuaan, tehdä esitys vuotuiseksi toimintasuunnitelmaksi ja talousarvioksi, hyväksyä vuotuinen käyttösuunnitelma sekä päättää määrärahojen jakamisen yleisistä periaatteista ja kuntakohtaisesta kustannustenjakoperiaatteesta siltä osin kuin siitä on sovittu yhteistoimintasopimuksessa. Muista aluepelastuslautakunnan tehtävistä on määrätty Pohjois-Savon alueellisen pelastustoimen johtosäännössä. Lautakunta voi siirtää toimivaltaansa pelastusjohtajalle ja muille viranhaltijoille hyväksymälläan toimintasäännöllä. Aluepelastuslautakunta kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Aluepelastuslautakunnan esittelijänä toimii pelastusjohtaja tai hänen estyneenä

ollessaan pelastusjohtajan sijaisena toimiva viranhaltija. Sihteerinä lautakunnan kokouksissa toimii pelastusjohtajan määräämä henkilö.

Pelastuslaitoksen organisaatiosta päättää aluepelastuslautakunta. Pelastuslaitoksen toimintaa johtaa ja valvoo pelastusjohtaja lähimpinä alaisinaan sektoripäälliköt. Heidän lisäksi laitoksen johtamistoimintaan osallistuvat muut esimiesasemassa olevat henkilöt.

Pelastusjohtajan tehtävänä on johtaa ja kehittää pelastuslaitoksen toimintaa sekä vastata pelastuslaitoksen toiminnan, talouden, henkilöstön ja organisaation kehittämisestä. Pelastusjohtajan 1. sijaisena toimii pelastuspäällikkö ja 2. sijaisena riskienhallintapäällikkö. Muita sektoripäälliköitä ovat ensihoitopäällikkö sekä henkilöstö- ja hallintopäällikkö.

9.5 Tekniikka

Tekniikan palveluita tuottavat kalustomestari, kalustoesimies, autonasentaja ja elektroniikka-asentaja. Lisäksi kaluston kehittämiseen ja hankintasuunnitelmien laadintaan osallistuu tekninen tiimi, jota vetää palopäällikkö ja riskienhallintapäällikkö, joka vastaa teknisistä palveluista.

Teknisissä palveluissa huolehditaan pelastuslaitoksen kaluston huollosta, korjaustoiminnasta, kalustokirjanpidosta, varaosien, tarveaineiden, työkalujen, paloasemien omien polttoainessäiliöiden polttoainehuollon järjestämisestä, keskitetyistä suojavarustehankinnoista, pidetään yllä kaluston ja varusteiden seurantajärjestelmää, huolehditaan kaluston, kuten ajoneuvojen ja alusten rekisteröinnistä ja katsastuksista, liikennevakuutusasioista ja hengityskaasukompressorien ilmanlaadunmittauksista. Tekniset palvelut ohjaavat ja valvovat työvuorojen palomiesten osallistumista paineilmahengityslaitteiden, käsisammuttimien, pintapelastuspukujen huoltoon. Tekniset palvelut – yksikkö osallistuu investointihankintojen valmisteluun ja kilpailutukseen teknisen tiimin kanssa ja hankintojen toteutukseen sekä vastaa paloasemien välisistä kalusto- ja varustetoimituksista sekä osallistuu ajoneuvo- ja muun teknisen kaluston sekä alansa toimintojen koulutukseen. Lisäksi teknisissä palveluissa kunnostetaan ja kehitetään pelastuslaitoksen viestikalustoa, ajoneuvokaluston sähkölaitteita ja osaltaan huolletaan ulkohälyttimiä ja osallistutaan niiden asennuksiin.

Teknisissä palveluissa on paljon erityisosaamista. Lisäksi tarjotaan mahdollisuuksien mukaan uravaihtoehtoja palomiehille, joiden savusukellus- ja pelastustoimintaan osallistumisen toimintakyky ei ikääntymisen tai muiden syiden osalta ole mahdollista. Teknisen tiimin sekä pelastustoiminta- ja viestivälinetiimin aktiivinen toiminta on tekniikan osaston toimintojen perusedellytys.

9.6 Toimitilat

Nykytila

Pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kukin kunta vastaa alueellaan siitä, että pelastuslaitoksen käyttöön osoitetaan tarvittavat tilat. Pelastuslaitos vuokraa tarvittavat tilat ensi-

sijassa alueen kunnilta. Pelastuslaitoksella on käytössä 28 paloasemaa ja sopimuspalokunnilla kahdeksan (liite 4). Uusien paloasemien rakentamistarve arvioidaan toiminnallisten tarpeiden sekä riskianalyysin perusteella, kuntien kaavoitus- ja rakentamissuunnitelmia seuraten. Aluepelastuslautakunta määrittelee tilatarpeen kiinteistöjä peruskorjattaessa ja uusinvestointeja tehtäessä sekä tekee vuosittain tarpeelliset esitykset alueen kunnille.

Päätös

Pelastuslaitoksen käyttöön suunniteltuja paloasemia on rakennettu ja rakennetaan alueille, missä riskialueiden toimintavalmiusaikavaatimuksen perusteella edellytetään pelastusyksikköä tai muut toiminnalliset syyt sitä edellyttävät.

Suunnitelma uusien ja peruskorjattavien paloasemien tarpeesta ja sijoittamisesta tehdään yhteistyössä kuntien kanssa ja riskialueiden kehittymisselvityksen pohjalta. Lähivuosina uudet paloasemat on suunniteltu rakennettaviksi Nilsiäns keskusta, Petoselle, Rautavaaralle sekä Kiuruvedelle. Peruskorjaukset ovat suunnitelmissa Tuusniemen paloasemalla sekä Kuopion pääpaloasemalla. Lisäksi uudistamistarve tai laaja peruskorjaustarve on Pielaveden ja Siilinjärven paloasemilla, joiden osalta henkilöstö on väistötiloissa ja kunta selvittää hankkeiden laajuutta ja aikataulua. Tavoitteena on pitää pelastuslaitoksen käytössä olevat tilat ja sopimuspalokuntien tilat hyvässä kunnossa työturvallisuus- sekä toiminnalliset vaatimukset huomioiden. Lisäksi Varkauden on kaavailtu öljyntorjuntatukikohtaa, joka valmistuessaan hyödyttäisi kaikkia lähialueen pelastuslaitoksia.

Riskialueiden kehittymisselvitykseen pohjautuvaa suunnittelua hyödynnetään paloasemien tarpeista ja sijoituksesta päätettäessä. Suunnitelman perusteella valmistellaan tarveselvitykset ja esitetään tulevat paloasemien sijoituspaikkavaihtoehdot.

Aluepelastuslautakunta arvioi vuokrattavien tilojen osalta tilantarpeen ja tekee vuosittain esitykset alueen kunnille pelastuslaitoksen tarpeista. Pelastuslaitos arvioi sopimuspalokuntien käytössä olevien pelastustoimen tilojen tarpeen.

Vuosikorjausten ja perusparannusten ohjelmointia kehitetään yhteistyössä kiinteistöjen omistajien kanssa. Käynnistetyt rakennus- ja peruskorjaushankkeet viedään loppuun yhteistyössä kuntien kanssa.

9.7 ICT/Pelastustoimen tieto- ja viestijärjestelmät

Pelastustoimen tieto- ja viestintäjärjestelmien tavoitteena on pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisytöiminnan seurannan ja johtamisen tukeminen. Pelastustoimen järjestelmänä toimii pelastustoimen resurssi ja onnettomuustietojärjestelmä (PRONTO).

Nykytila

Palotarkastustoimintaa ja valistustoimintaa suunnitellaan sekä seurataan Excel-taulukoiden ja palotarkastusten osalta myös palotarkastusohjelmiston avulla.

Pelastuslaitoksen ensihoitoyksikköihin ja johtautoihin on hankittu ajoneuvotietokoneet sekä johtautoissa on käytössä pelastustoiminnan kenttäjohtojärjestelmä (PEKE). Näiden lisäksi on käytössä tukitoimintojen tarvitsemia hallinnollisia tietojärjestelmiä, sekä Kuopion kaupungin tuottamat tietopalvelut.

Alueen kuntien keskustaajamiin ja suurimpien kuntien muullekin taajama-alueille on sijoitettu kiinteitä väestöhälyttimiä, jotka on tarkoitettu ulkona liikkuvan väestön varoittamiseen. Hälyttimien kuuluvuusalueiden ulkopuolella on käytetty liikkuvia hälyttimiä.

Informaatioteknologian ja sovellusohjelmistojen hyväksikäytön lisääntyessä tietojärjestelmien käytettävyys, yhteensopivuus ja ylläpito ovat muodostuneet haasteeksi. Tieto- ja viestintäteknologian ja sovellusten ylläpito ja kehittäminen pyritään hoitamaan eri viranhaltijoiden toimesta muiden töiden ohella.

Päätös

Pelastuslaitoksella on käytössään toimintakykyinen tietojärjestelmä, joka tukee päivittäisten onnettomuuksien, suuronnettomuuksien, häiriötilojen ja poikkeusolojen tehokasta johtamistoimintaa sekä tilannekuvan ylläpitämistä. Järjestelmä on tarpeellisilta osiltaan yhteensopiva muiden toimintaa tukevien tietojärjestelmien kanssa.

Tavoitteena on saada ulkotilakuuluvuus pelastustoimen I ja II -riskialueilla sekä pääteiden varsin suuremmissa taajamissa kiinteillä väestöhälyttimillä. Pelastuslaitoksella on suunnitelma väestöhälytintien katvealueiden hälyttämiseen.

Tieto- ja viestintätekniikan ylläpidossa on riittävät resurssit, siten että tietojärjestelmien hyväksikäyttö tukee ja tehostaa pelastuslaitoksen toimintaa ja pelastuslaitos pystyy tukemaan kuntien johtokeskustoimintaa tilanteen niin vaatiessa. Pelastuslaitoksen palvelukseen rekrytoidaan tarvittaessa päätoiminen tieto- ja viestintäteknologian asiantuntija.

Tarvittavien laitteiden ja johtamissovelluksien hankinta ja käyttö otetaan huomioon investointisuunnitelmaa ja kalustohankintoja tehtäessä. Eri järjestelmien tarvitsemien laitteiden ja sovellusten jatkuvaan ylläpitoon panostetaan toimintavarmuuden turvaamiseksi.

Pelastuslaitos hankkii ja ylläpitää kuntien alueella väestönhälyttämiseen tarvittavat määräysten mukaiset väestöhälyttimet. Pelastuslaitos ylläpitää tietoa väestöhälytintien kattavuudesta ja suunnittelee toimenpiteet katvealueiden hälyttämiseen.

9.8 Kalusto ja varusteet

Kaluston uusimisen ja kehittämisen tulee olla jatkuvaa, jotta voidaan työskennellä turvallisella, luotettavalla ja nykyajan vaatimukset täyttävällä kalustolla. Hyvä ja tarkoituksenmukainen, nykyaikainen kalusto ja suojavarusteet ovat tehokkaan ja turvallisen työskentelyn edellytyksiä, ja motivoi koko henkilökuntaa työssään. Hyvät työskentelyn edellytykset edesauttavat myös sopimuspalomiehiä pysymään pelastuslaitoksen toiminnassa mukana.

Henkilökohtaiset suojavarusteet tulee olla nykyaikaisia sekä voimassa olevien määräysten mukaisia ja niitä uusitaan tarpeen mukaan. Puhdas paloasema –käytäntöjen ja hyvän varusteiden huollon avulla saadaan syöpävaarallisille yhdisteille altistumista vähennettyä.

Teknisiä palveluita kyetään tuottamaan myös normaaliajan, häiriötilojen, poikkeusolojen ja näiden erityistilanteiden aikana.

Nykytila

Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien kalusto on pääosin hyvin nykyaikaista. Suojavarusteita tarkastetaan vuosittain ja uusitaan tarvittaessa. Sammutusasuisissa on siirrytty kalvopukuihin, jotka on nähty suojaavammaksi pienhiukkasaltistumisen suhteen, ja sammutustehtävien jälkeiseen kaluston ja varusteiden käsittelyyn kiinnitetään huomiota. Teknisten palvelujen jatkuva saatavuus huolto- ja hankintatoimessa on koordinoitu kalustomestarin ja kalutoesimiehen kautta koko alueella.

Kuopion päivystävällä palomestarilla ja varallaolevilla palomestareilla on käytössään pelastustoiminnan johtamista varten varusteltu johtauto. Pelastuslaitoksen käytössä olevien sammutusautojen keski-ikä on 16,4 vuotta ja säiliöautojen keski-ikä noin 15 vuotta. Säiliöautojen joukossa on vielä joitakin vanhoja tukki- ja maitoautojen runkoihin rakennettuja säiliöautoja, joiden tekniikka on elinkaarensa päässä. Pelastuslaitoksella on käytettävissään muutamia vara-autoja, joita käytetään varsinaisen hälytyskaluston ollessa huollossa tai tarkastuksissa ja sammutus- ja pelastustyön kursseilla, jotta koulutukseen ei tarvitse kiinnittää hälytyskalustoa. Ajoneuvotiedot on esitetty taulukossa 2. Hankintasuunnitelman mukaisesti sammutus-, säiliö- ja muuta raskasta ajoneuvokalustoa tulisi uusia kaksi autoa/vuosi, johon ei kuntataloustilanteen vuoksi ole päästy viime vuosina. Vuodelle 2016 esitetty raskaan kaluston kaksi ajoneuvohankintaa typistyi yhteen, minkä vuoksi päädyttiin uusimaan Riistaveden asemalle säiliö-sammutusauto, jolla korvataan kaksi vanhaa ajoneuvoa ja saadaan kokemuksia uudenaikaisten, noin 6 m³ säiliöillä varustettujen säiliö-sammutusautojen toimivuudesta alueellamme.

Alueella on vanhoja ambulansseja ensivasteyksiköiden käytössä, joiden huoltokulut ovat mittavat. Myös miehistöautot ovat vanhoja ja niihin kohdistuu kalliita korjauskuluja. Vanhin, käytössä oleva miehistöauto on 34 vuotta vanha.

Sopimuspalokuntien käytössä on sopimusten mukaisesti pääasiassa pelastuslaitokselta saatuja sammutus- ja säiliöautoja; osa autoista on yli 25 vuotta vanhoja.

P-SPL ajoneuvot ryhmittäin 26.8.2015			
Ajoneuvolaji	KPL	Keski-ikä (v)	Huomautukset
Sammutusauto	37	16,35	
Säiliöauto	28	14,85	
Pelastusautot	1	23	
Puomitikas	1	25	
Nostolava-auto	2	11,5	
Pelastussukellusauto	2	18	
Kemikaalitorjunta-auto	1	22	
Miehistö-, maasturi- ja pakettiautot	31	15,87	
Johtautot	5	8,6	
Henkilö- ja tarkastusautot	21	4,28	
Koukkulava-autot	5	20,6	
Ambulanssit	12	3,6	
Ensivasteautot	6	14,5	vanhoja ambulansseja
Öt-veneet A-luokka	23		6kpl/ei öt-vene
Öt-veneet B-luokka	6		
Öt-venee C/D-luokka	11		
Öt-veneet E-luokka	1		ei öt-vene
Öt-veneet F-luokka	2	25	
Öt-lautta G-luokka	2		
Moottorikelkat	11	17,2	
Mönkijät	8	7	
Peräkärrit, venetrailerit	132		
Öt-veneet yht.	45	21	
Ajoneuvot yht.	303		

Taulukko 2. Pelastuslaitoksen ajoneuvojen lukumäärä- ja ikätietoja (26.8.2015).

Päätös

Pelastuslaitoksen välittömässä valmiudessa käytettävää ajoneuvokalustoa uusitaan siten, että sammutus- ja säiliöautot ovat hyvässä toimintakunnossa. Ajoneuvokaluston keski-ikä pyritään pitämään enintään 15 vuodessa. Säiliöautojen ja muun varakaluston määrä arvioidaan kriittisesti toimintavalmiuteen ja tavoitettavuuteen perustuen.

Pelastuslaitoksessa on tehty onnettomuusriskeihin sekä palvelutuotantoon perustuva ajoneuvojen ja kaluston määrävahvuustaulukko. Kalustosuunnitelma ohjaa ajoneuvojen ja kaluston hankintaa

sekä niiden sijoittelua paloasemille. Pelastustoimen alueen ajoneuvojen ja kaluston määrävahvuudet hyväksyy pelastusjohtaja.

Sopimuspalokuntien sopimusten mukaista sammutus- ja säiliöautokalustoa uusitaan kierrätyksen kautta siten, että autot ovat toimintakuntoisia ja keski-ikä pyritään pitämään enintään 25 vuodesa. Ajoneuvojen kierrätyksen tavoitteena on se, että palokunnilla on käytössään tehtäviinsä nähdessä mahdollisimman sovelias ajoneuvokalusto.

Lisäksi otetaan huomioon ajoneuvojen kunto ja ajokilometrien määrä. Miehistö- ja tarkastusautot uusitaan keskimäärin viimeistään 10 vuoden ikäisenä. Vanhojen ambulanssien käytöstä ensivastotoimintaan luovutaan sitä mukaa, kun yksittäisten ambulanssirunkojen korjaus- ja ylläpitokustannukset tulevat epätarkoituksenmukaiseksi.

Pelastuslaitoksen käytössä on riittävä määrä pelastustoimen tehtäviin soveltuvia veneitä. Veneiden ja alusten uusimistarve on yksi alus tai vene/vuosi. Veneiden uusinnassa tulee ottaa huomioon tarkoituksenmukaisuus ja että veneen hallinnasta ei tule ylimääräistä haastetta kuljettaja- ja konemiesten pätevyysvaatimusten kanssa, kuitenkin niin, että venekalusto tukee alueellista öljyntorjuntasuunnitelmaa.

Muun pelastustoiminnan edellyttämä ajoneuvo- ja irtokaluston laatu, määrä sekä uusimisen tarve on määritelty erikseen tarkempien sopimusten ja suunnitelmien perusteella.

Kestävä kehitys, ympäristötekijät ja ilmastomuutos otetaan huomioon kalusto- ja varustehankinnoissa.

Ajoneuvojen uusiminen ja kierrätys toteutetaan kaluston hankintasuunnitelman mukaisesti. Sopimuspalokuntien käytössä oleva pelastustoimen ja sopimusten kannalta tarpeeton ajoneuvokalusto jätetään uusimatta ja poistetaan käytöstä.

Pelastuskaluston ja varusteiden toimintakuntoa seurataan niin, että sillä kyetään tehokkaaseen ja turvalliseen toimintaan muuttuvassa toimintaympäristössä.

9.9 Sopimuspalokunnat

Nykytila

Pelastustoimen alueella on 8 sopimuspalokuntaa. Palokuntasopimuksia on jossain määrin uusittu vuosien varrella. Suuressa osassa sopimuksia edellytetään sopimuspalokuntien henkilöstöltä hälytysvahvuuden lisäksi savusukelluskelpoisen henkilöstön minimivahvuutta määräajassa. Savusukeltavien sopimuspalokuntalaisten terveyttä ja työkykyä seurataan säännöllisesti. Sopimuspalokunnilla on nuorisotoimintaa.

Päätös

Alueella on riskeihin nähden tarkoituksenmukainen sopimuspalokuntajärjestelmä. Sopimuspalokuntien savusukellustehtäviin määritellyn henkilöstön terveys ja työkyky tulee olla riittävä ja sitä seurataan säännöllisesti ohjeiden mukaisesti. Jokaisella sopimuspalokunnalla on nuorisotoimintaa.

Sopimuspalokuntajärjestelmän ylläpitäminen otetaan huomioon toimintasuunnitelmaa, talousarviota ja investointisuunnitelmaa tehtäessä. Palokuntasopimusten toteutumista seurataan. Sopimuspalokuntien nuorisotoimintaa tuetaan.

9.10 Palomuseo

Pohjois-Savon palomuseo sijaitsee Kuopion Neulamäen paloaseman yhteydessä (Volttikadun toimipisteessä).

Pohjois-Savon palomuseon rakentaminen alkoi jo vuonna 1995. Yhtenä merkittävän kimmokkeena museon rakentamiselle oli Kuopion kaupungin muuttuminen pelastusosaamisen keskuksiksi, kun Pelastusopisto siirtyi vuonna 1992 Kuopioon.

Palomuseo avattiin 23.7.2001. Pohjois-Savon palomuseossa käy vieraskirjan mukaan hiukan yli 1000 henkilöä vuosittain.

Palomuseo tallentaa, tutkii sekä välittää tietoa alueen paloasemien, niiden miehistön ja palo- ja pelastustoimen historiasta ja perinteistä esineiden, valokuvien ja tarinoiden kautta. Palomuseo toimii sekä yhteisön kollektiivisena muistina että edistää alan tuntemusta suurelle yleisölle. Museo säilyttää vanhaa perinnettä ja pyrkii dokumentoimana myös uuden laitoksen historiaa ja alan kehitystä tehtäväkentän muutosten taustalla. Palomuseon esinekokoelmat on digitoitu vuosina 2013–2014 Kuopion kaupungin käyttämään museoarkistointiohjelmaan ”Musketti”. Samassa yhteydessä esineet valokuvattiin.

Päätös

Pohjois-Savon pelastuslaitos ylläpitää Pohjois-Savon palomuseota. Palomuseoon ei ole pääsymaksua. Palomuseo on avoinna ryhmille sopimuksen mukaan. Lisäksi se on avoinna pelastuslaitoksen avoimien ovien päivinä sekä yhteistyössä Kuopion paloveteraanit ry:n kanssa kesäaikana.

Museoon sijoitettava tai museoitava esineistö digitoidaan välittömästi. Museossa olevat esineet pidetään sellaisessa kunnossa kun ne tällä hetkellä ovat. Periaatteena on, ettei niitä saa käyttää muuhun tarkoitukseen. Mikäli jokin esine halutaan ottaa museosta lainaksi, on siihen saatava lupa pelastuslaitoksen museosta vastaavalta henkilöltä. Lainaamisesta on tehtävä kirjallinen sopimus.

Pelastuslaitoksella on kalustoa, jota säilytetään museointia varten. Säilytettävä kalusto luetteloidaan ja säilytetään siten, ettei kaluston kunto heikkene. Huomioidaan nykyisen kaluston muuttuminen aikojen saatossa historiallisesti arvokkaaksi. Kalusto, joka halutaan myöhemmin museoitavaksi, määritetään etukäteen säilytettäväksi.

10. Kehittämissuunnitelma ja kustannusvaikutukset

Pelastustoimi

Pelastuslaitoksen toimintaa tehostetaan muiden muassa kehittämällä prosesseja, toiminnan laatua ja yhteistyötä. Merkittävimpiä muita kehittämistavoitteita ovat muun muassa valistuksen ja neuvonnan lisääminen, kuntien varautumisen tukeminen, pelastustoiminnan johtamisen ja pelastustoiminnan valmiuden parantaminen sekä kiireellisen ensihoidon kehittäminen alueella.

Maakunnan päällikköpäivystysjärjestelmä toteutetaan tarvittaessa vapaamuotoisella varallaolojärjestelmällä joko omana toimintana tai mahdollisesti pelastuslaitosten yhteistyönä.

Pelastuslaitoksen ja hätäkeskuksen edelleen kehittyvä tietotekniikka edellyttää ICT-järjestelmien luotettavuudesta sekä käytettävyydestä huolehtimista. Suunnittelukaudella rekrytoidaan tarvittaessa pelastuslaitokseen oma informaatiotekniikan asiantuntija tai mahdollisesti Itä-Suomen pelastuslaitosten yhteinen viranhaltija. Asiantuntijan palkkakulut ovat noin 50.000 e vuodessa.

Palvelutasopäätöksen mukainen pelastustoimen kehittäminen toteutetaan kustannustehokkaasti. Kustannuskehitys pidetään maltillisella tasolla, ellei toimintaympäristössä tapahdu sellaisia ennakoimattomia muutoksia tai hälytystehtävämäärän odottamatonta kasvua, joita ei ole kohtuudella voitu ottaa huomioon palvelutasopäätöstä laadittaessa.

Pelastuslaitokselle laaditaan vuosittain aluepelastuslautakunnan käsittelemä talousarvioehdotus. Ehdotuksesta pyydetään kuntien lausunnot ennen varsinaista talousarviokäsittelyä. Aluepelastuslautakunta esittää talousarvion hyväksyttäväksi Kuopion kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle.

Ensihoitopalvelut

Ensihoitopalveluita kehitetään laadullisesti ja sisällöllisesti alan säädösten lisäksi terveystalouden laatiman ensihoitotoimintaa ohjaavan palvelutasopäätöksen sekä pelastuslaitoksen ja terveystalouden solmiman yhteistoimintasopimuksen vaatimusten pohjalta.

Ensihoitotoiminnan taloutta ja toimintaa seurataan pelastuslaitoksessa erillään pelastustoimesta. Ensihoitopalvelun ja ensivastetoiminnan talousarvio sekä laskutus toteutetaan yhteistoimintasopimusten mukaisesti sairaanhoitopiiriltä.

Projektit

SOTERIA – Online and Mobile Communications for Emergencies

Hankkeen kesto: 1.9.2014 - 28.2.2017

Rahoitus: 7. puiteohjelman rahoittama EU-hanke (EU FP7 Security -ohjelma)

Hankkeen koordinaatio: Tekever, Portugali

Hankkeen kotisivut: <http://soteria.i112.eu/>

Vastuuhenkilö: henkilöstö- ja hallintopäällikkö

Hankkeen kustannukset ja rahoitus: Pohjois-Savon pelastuslaitoksen budjetti hankkeessa on 59.748,00 euroa, josta omarahoitusosuus on 10.492,00 euroa. Hankkeen kustannukset muodostuvat pääasiassa henkilöstökustannuksista.

Hankkeen kuvaus:

Mobiilin sosiaalisen median käytön yleistyessä kansalaiset osallistuvat erilaisten onnettomuuksien aikana yhä enemmän niihin liittyvän tiedon tuottamiseen, jakamiseen ja välittämiseen.

SOTERIA -hankkeessa tutkitaan, millaisia vaikutuksia sosiaalisen median ja mobiiliteknologian käytöllä on onnettomuuden elinkaaren eri vaiheissa ja millaiset palvelut palvelevat parhaiten sekä kansalaisia että viranomaisia. Aihetta tarkastellaan neljästä eri näkökulmasta: teknologisesti, ihmisläheisestä, eettisestä sekä organisatorisesta ulottuvuudesta.

Hankkeen tavoitteena on kehittää suosituksia ja toimintamalleja sosiaalisen median ja mobiiliteknologian tehokkaasta käyttämisestä onnettomuustilanteissa. Lisäksi hankkeessa luodaan SOTERIA -työkalukokonaisuus, joka tarjoaa täydentäviä ICT-ratkaisuja, toiminnallisuuksia ja kanavia viranomaisten ja kansalaisten väliseen kaksisuuntaiseen viestintään.

Tutkimushankkeessa erityinen fokus on eri työkalujen kokeilu, analysointi, testaaminen ja arviointi eri ympäristöissä ja organisaatioissa. Loppukäyttäjien osallistuminen hankkeessa kehitettävien toimintamallien ja työkalujen kehittämiseen on keskiössä. SOTERIA:n hankekonsortiossa on mukana 17 partneria kymmenestä eri maasta. Suomesta mukana ovat Pelastusopiston lisäksi Poliisiammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto ja Pohjois-Savon pelastuslaitos.

11. Päätöksen laadinta ja voimassaoloaika

Tämä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen palvelutasopäätös on voimassa määräajan 1.1.2016–31.12.2019. Päätös kumoaa voimaan tullessaan 21.11.2012 vahvistetun palvelutasopäätöksen.

Nykyinen pelastuslaki astui voimaan 1.7.2011. Pelastuslain lisäksi myös muussa lainsäädännössä on pelastustoimelle asetettuja tehtäviä. Mikäli huomattavia säädösuudistuksia tulee palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana, palvelutasopäätös käsitellään aluepelastuslautakunnassa muutoksineen uudelleen.

12. palvelutason seuranta

Sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä yhteen sovittaa eri ministeriöiden toimintaa pelastustoimessa. Toimialueellaan pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa valvoo aluehallintovirasto.

Pelastustoimen palvelutason toteutumista lakisääteisellä tasolla seurataan ensisijaisesti pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmällä (PRONTO), pelastuslaitoksen omalla seuranta- ja raportointijärjestelmällä, saadun palautteen perusteella sekä sisäisen valvonnan avulla.

13. Palvelutasopäätöksen liitteet

- 1 Pelastustoimen riskianalyysi 31.8.2015
- 2 Pelastustoimen turvallisuusviestintäsuunnitelma 26.4.2012
- 3 Pelastustoimen valvontasuunnitelma 21.8.2015
- 4 Pelastuslaitoksen paloasemaverkosto 1.11.2012
- 5 Paloasemien rakennusinvestointisuunnitelmat vuosille 2016 - 2019